

VLERËSIM KRAHASUES I SISTEMIT GJYQËSOR

Nga 2014 deri 2017

*Bazuar në metodologjinë e Komisionit Evropian për Efikasitetin
e Drejtësisë (CEPEJ) për vlerësimin e sistemeve gjyqësore*

Shkurt 2019

Horizontal Facility for Western Balkans and Turkey

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Forcimi i Cilësisë dhe Efikasitetit të Drejtësisë në Kosovë (Projekti KoSEJ)*

VLERËSIM KRAHASUES I SISTEMIT GJYQËSOR NË KOSOVË

Nga 2014 deri 2017

*Bazuar në metodologjinë e Komisionit Evropian për Efikasitetin e Drejtësisë
(CEPEJ) për vlerësimin e sistemeve gjyqësore*

Shkurt 2019

* Ky përcaktim është pa paragjykuar pozicionet rreth statusit, dhe është në përputhje me Rezolutën 1244 të KS të OKB-së dhe opinionin e GJND-së mbi Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.

Ky dokument është përgaditur me përkrahjen nga fondet e Projektit të Përbashkët ndërmjet Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës. Mendimet e shprehura në këtë Dokument nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht politikën zyrtare të Këshillit të Evropës.

@ 2019 Këshilli i Evropës. Të gjitha të drejtat e rezervuara. I licencuar në Bashkimin European sipas kushteve të miratuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk mund të përkthehet, riprodhohet ose të transmetohet në çfarëdo forme ose përmes çfarëdo mjeti, qoftë elektronik (CD-Rom, Internet, etj.) apo mekanik, përfshirë fotokopjimin, regjistrimin apo çfarëdo sistemi depozitimi ose marrjeje informacioni, pa lejen paraprake me shkrim nga Drejtoria e Komunikimit (F-67075 Strasbourg Cedex ose publishing@coe.int).

Photo: Shutterstock.com

PËRMBAJTJA

FALËNDERIME	4
PARATHËNJE	5
1. TË DHËNAT EKONOMIKE DHE DEMOGRAFIKE	8
2. BURIMET BUXHETORE	9
2.1. Buxheti i sistemit gjyqësor.....	9
2.3 Buxheti për gjykatat.....	10
2.4 Buxheti për shërbimet e prokurorisë publike.....	12
2.5 Buxheti për ndihmën juridike.....	13
2.6 Rekomandimet relevante dhe niveli i prioritetit	14
3. PROFESIONISTËT	16
3.1. Gjyqtarët profesionistë	16
3.2. Stafi jo-gjyqtar.....	19
3.3. Prokurorët.....	20
3.4. Stafi i bashkangjitur shërbimit të prokurorisë publike.....	22
3.5. Avokatët	23
3.6. Rekomandimet relevante dhe niveli i prioritetit	23
4. EFIKASITETI I VEPRIMTARISË SË GJYKATAVE	26
4.1. Lëndët civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore: treguesit e ngarkesës dhe të performancës	26
4.2. Lëndët administrative: treguesit e ngarkesës dhe të performancës.....	30
4.3. Lëndët penale: treguesit e ngarkesës dhe të performancës.....	32
4.4. Rekomandimet relevante dhe niveli i prioritetit	38
5. TABELA PËRMBLEDHËSE MBI REKOMANDIMET	42

FALËNDERIME

Ky raport u hartua nga Ekspertja e CEPEJ-it Julinda Beqiraj me mbështetjen e Sekretariatit të CEPEJ, Ekipit KoSEJ në Prishtinë dhe konsulentëve lokalë. Raporti është i bazuar në shqyrtimin dhe analizën kritike të të dhënave, dokumenteve dhe në shkëmbimet me autoritetet përkatëse.

Raporti u bë i mundur me pjesëmarrjen dhe angazhimin e homologëve në Këshillin Gjyqësor të Kosovës (KGJK), Këshillin Prokurorial të Kosovës (KPK), Zyrën për Ndihmë Juridike Falas (ZNJF), Odën e Avokatëve të Kosovës (OAK) dhe gjykatat në mbledhjen e të dhënave dhe dokumenteve. Autorja dhe ekipi i KoSEJ-it i janë mirënjohës zj. Valdete Mustafa dhe zj. Fatmire Krasniqi nga Sekretariat i KGJK-së, zj. Margarita Gjocaj dhe zj. Nora Qerkezi nga KPK, zj. Flutura Zena nga ANJF, z. Yll Zekaj nga OAK, zj. Tea Blakaj dhe zj. Trëndelina Qorraj nga Ministria e Drejtësisë për bashkëpunimin e tyre dhe për vënien në dispozicion të raporteve dhe dokumenteve zyrtare gjatë fazës kërkimore të studimit. Ky studim nuk do të kishte qenë i mundur pa pjesëmarrjen aktive dhe mbështetjen e këtyre institucioneve homologe.

PARATHËNJE

Ky raport adreson kryesisht çështjen e efikasitetit të sistemit gjyqësor në Kosovë dhe evolucionin e tij, nga viti 2014 në vitin 2017. Raporti fokusohet në elemente si burimet e ndara për drejtësinë, numri i funksionareve dhe ngarkesa e punës së gjykatave - lëndët e pranura dhe të zgjidhura në gjykata.

Raporti vijon një "Vlerësim të thellë të funksionimit të sistemit gjyqësor në Kosovë", bazuar në të dhënat për vitin 2014 (Vlerësimi 2014), i publikuar nga CEPEJ-i në Janar 2018.¹ Vlerësimi 2014 ofron një bazë unike për t'u përdorur si pikë referimi për matjen e trendeve dhe evolucioneve që nga ai vit, dhe përfshin 19 rekomandime të konceptuara si një mjet konkret për të rritur efikasitetin dhe cilësinë e sistemit gjyqësor. Vlerësimi u pranua pozitivisht nga bashkëbiseduesit relevantë, të cilët morrën pjesë në mënyrë aktive në fazat e grumbullimit të të dhënave dhe vlefshmërinë e saktësisë së informacionit.

Në qershor 2018 u zhvillua në Prishtinë një mision përgatitor për ndjekjen e rekomandimeve të Vlerësimit të thellë të sistemit të drejtësisë në Kosovë. Objektivat kryesore të misionit përgatitor ishin:

- Diskutimi i rekomandimeve në Vlerësimin e thellë me përfituesit përkatës të KoSEJ-it, veçanërisht ata të përfshirë në Reformën Funksionale në Sektorin e Sundimit të Ligjit të Ministrisë së Drejtësisë, për të identifikuar rekomandimet prioritare që do të zbatohen;
- Fillimi i procesit të grumbullimit të të dhënave, bazuar në të njëjtën metodologji të përdorur në Vlerësimin e thellë të funksionimit të sistemit gjyqësor në Kosovë (metodologjia CEPEJ) me qëllim që të ndihmojë përfituesit e KoSEJ-it në analizen e evolucionit të sistemit gjyqësor të Kosovës që nga viti 2014;
- Ndihmë përfituesve të KoSEJ-it në përgatitjen e një procesi të qëndrueshëm të grumbullimit të të dhënave, siç këshillohet në Rekomandimin nr.19 të Vlerësimit të thellë;

Në shkëmbimet mbi cilësinë dhe vlefshmërinë e të dhënave u adresuan një numër çështjesh të theksuara në rekomandimet e Vlerësimit 2014. Diskutimi me grupet përfituese të KoSEJ-it konfirmoi dhe sugjeroi që strategjia fillestare për zbatimin e drejtimeve të përfshira në Vlerësimin 2014 të bazohet në një vlerësim më aktual, i referuar vitit 2017, për të kuptuar evolucionin e sistemit gjyqësor të Kosovës që nga viti 2014, sidomos pas reforma ligjore dhe institucionale të vitit 2015. Vlerësimi i ri ka si qëllim identifikimin e rekomandimeve të Vlerësimit 2014 me rëndësi prioritare për tu zbatuar. Një vlerësim me aktual siguron gjithashtu një bazë statistike të saktë për Ministrinë e Drejtësisë në kuadrin e Reformës Funksionale në Sektorin e Sundimit të Ligjit.

Në këtë raport rekomandimet më të rëndësishme përfshihen në një nga tre grupet e mëposhtme:

Grupi A	Rekomandime me rëndësi primare që mund të realizohet në periudhën afatshkurtër.
Grupi B	Rekomandime me rëndësi primare që mund të realizohet në periudhën afatmesme.
Grupi C	Rekomandime me rëndësi dytësore që mund të realizohet në periudhën afatshkurtër dhe afatmesme.

Raporti u hartua nga eksperte të CEPEJ-it me mbështetjen e Sekretariatit të CEPEJ, Ekipit KoSEJ në Prishtinë dhe konsulentëve lokalë, dhe me angazhimin e institucioneve lokale në mbledhjen e të dhënave dhe dokumenteve - Këshilli Gjyqësor i Kosovës (KGJK), Këshilli Prokurorial i Kosovës (KPK), Zyra për Ndihmë Juridike Falas (ZNJF), Oda e Avokatëve të Kosovës (OAK) dhe gjykatat.

¹ Vlerësimi i vitit 2014 është në dispozicion në: <https://www.coe.int/en/web/cepej/-/presentation-of-the-in-depth-study-of-the-judicial-system-of-kosovo-carried-out-by-the-cepej>.

Nga ana metodike, skema e përshtatur Kosovës, e përdorur për Vlerësimin 2014,² me shpjegime të pyetjeve dhe të të dhënave që duhen përfshirë, në margjinat e dokumentit, iu transmetuan bashkëbiseduesve kryesorë: përfaqësuesve nga Ministria e Drejtësisë e Kosovës, Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Zyra e Ndihmës Juridike Falas dhe Oda e Avokatëve. Bashkëbiseduesit ishin në gjendje të plotësonin pyetësonin në mënyrë relativisht të kënaqshme, të asistuar nga Ekipi i KoSEJ në Prishtinë. Të dhënat u verifikuan dhe u qartësuan pjesërisht gjatë misionit përgatitor, si edhe më pas në shkëmbime me bashkëbiseduesit kyç të Kosovës, duke siguruar që informacioni i dhënë për fusha të ndryshme të mbuluar nga pyetësoni të ishte i saktë dhe në përputhje me përkufizimet e CEPEJ-it. Të dhënat që nuk u dukën mjaftueshëm të sakta sa ta meritonin publikimin, u përjashtuan.

Gjatë një misioni të dytë në nëntor 2018, përfundimet dhe gjetjet paraprake të vlerësimit të dytë u prezantuan dhe u diskutuan me bashkëbiseduesit kryesorë në Kosovë. Sugjerimet dhe qartësimet nga bashkëbiseduesit mbi aspekte specifike janë përfshirë në versionin përfundimtar të raportit.

Së fundi, siç theksohet në Vlerësimin 2014, të dhënat nuk mund të lexohen siç është, por duhet të interpretohen në dritën e përkufizimeve dhe koncepteve të CEPEJ që përdoren. Këto përkufizime nuk janë përsëritur në këtë raport, por janë të disponueshme në Vlerësimin 2014, në fillim të çdo kapitulli.

Rekomandimet e Vlerësimit 2014

Rekomandim 1: Të hartohen strategji afatshkurtra ndaj atyre afatgjata për të forcuar menaxhimin e burimeve në dispozicion, të cilat duhet të marrin parasysh në mënyrë eksplicite burimet e jashtme të alokuara për përmirësimin e funksionimit të sistemit të drejtësisë. Këto strategji duhet të kërkojnë të shmangin nevojën për të angazhuar mjete shtesë duke përdorur së pari ato ekzistuese. Ato duhet të jenë të përcaktuara mirë dhe duhet të vijnë së bashku me një proces monitorimi të rezultateve.

Rekomandim 2: Të mbledhen dhe të raportohen të dhëna të sakta për buxhetet e miratuara dhe të zbatuara (për gjykatat dhe prokuroritë publike), jo vetëm të dhëna zyrtare, por edhe financime të jashtme.

Rekomandim 3: Të analizohen sfidat ekzistuese për zbatimin efektiv të ligjeve të vitit 2015 për KGJK-në dhe KPK-në, gjë që përforcojnë pavarësinë e tyre buxhetore. Kjo analizë duhet të përfshijë mjetet e mundshme për të kapërcyer këto sfida dhe duhet të çojë në zbatimin e masave konkrete në këtë drejtim, të cilat përfshijnë vlerësimin e rezultateve.

Rekomandim 4: Të shqyrtohet strategjia e zërit buxhetor për kompjuterizimin, për të siguruar që vendosja e teknologjive të informacionit është e lidhur me një politikë ose strategji për ndryshim, e cila përfshin të gjitha palët e interesuara dhe, në veçanti, për të garantuar qëndrueshmërinë e projektit TIK / SMIL, edhe pas përfundimit të tij.

Rekomandim 5: Të mbledhen dhe të raportohen të dhëna të sakta mbi buxhetin e aprovuar dhe të zbatuar për ndihmën juridike, duke përfshirë zbatimin e një detajimi më specifik të linjave buxhetore në fjalë.

Rekomandim 6: Të vlerësohen nevojat e qytetarëve, sa më rregullisht të jetë e mundur, për shërbimet e ndihmës juridike dhe të shqyrtohen zgjidhjet e mundshme për të përmirësuar qasjen ndaj ndihmës juridike pa rritur burimet financiare, duke shikuar sistemet e ndihmës juridike në vendet / entitetet në Evropë dhe shqyrtimin e kriterëve të legjitimitetit për ndihmë juridike.

² 2014, 1.3 mbledhja e të dhënave dhe analiza për Kosovën dhe fusha e studimit.

Rekomandim 7: Të kryhen hulumtime të mëtjshme për të vlerësuar burimet e nevojshme (numri i gjyqtarëve profesionistë) në gjykatat e ndryshme nën dritën e ngarkesës së çështjeve dhe për të optimizuar rindarjen e burimeve ndërmjet Gjykatave Themelore dhe Gjykatës së Apelit.

Rekomandim 8: Të kryhen hulumtime të mëtjshme për të parë nëse shpenzimet e stafit jo-gjyqtar duhet të reduktohen dhe të përfshihen rekomandime se si të procedohet (shërbimet e jashtme) dhe të parashikohen mënyra për të rritur numrin e personelit që drejtpërdrejt ndihmon gjyqtarët (duke mbushur pozicionet vakante, duke rekrutuar përkohësisht të trajnuarit, etj)

Rekomandim 10: Të kryhen hulumtime të mëtjshme për të vlerësuar nëse Kosova punëson një numër të mjaftueshëm prokurorësh për të trajtuar volumin e procedurave dhe nëse shpërndarja e prokurorëve në shkallët e ndryshme të gjykatës është e përshtatshme.

Rekomandim 11: Të kryhen hulumtime të mëtjshme nëse duhet të zvogëlohen shpenzimet e stafit jo-prokurorial dhe të përfshihen rekomandime në lidhje me si të procedohet (shërbimet e jashtme) dhe të parashikohen mënyra për të rritur numrin e stafit që drejtpërdrejt ndihmon prokurorët (duke plotësuar pozicionet vakante, duke rekrutuar përkohësisht të trajnuarit, etj)

Rekomandim 12: Të futen politika dhe të miratohen masa që synojnë rritjen e përfaqësimit të grave midis prokurorëve dhe kryeprokurorëve.

Rekomandim 13: Me qëllim që të vlerësojmë nëse numri i avokatëve është i mjaftueshëm në Kosovë për t'u marrë me volumin e procedurave dhe për të përmbushur nevojat e qytetarëve për ndihmë juridike, të kryhen hulumtime të mëtjshme krahasuese me vendet e Evropës mbi numrin e avokatëve për funksione specifike.

Rekomandim 14: Përmirësimi i mëtjshëm i metodologjisë për përpilimin e statistikave të besueshme, në përputhje me Udhëzimet e CEPEJ-it për Statistikat Gjyqësore (GOJUST) dhe Udhëzimet e SATURN-it për menaxhimin e kohës gjyqësore dhe për të vazhduar mbledhjen e të dhënave të sakta, të cilat do të mundësojnë një diagnozë realiste të sistemit gjyqësor dhe formulimin e zgjidhjeve efektive dhe efikase për përmirësimin e efikasitetit të gjykatave dhe cilësisë së shërbimeve të ofruara të drejtësisë.

Rekomandim 15: Të kryhen hulumtime të mëtjshme dhe të shqyrtohen arsyet pse numri i lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore dhe numri i lëndëve administrative të pranura janë të ulëta në gjykatat e shkallës së parë dhe në apel.

Rekomandim 16: Të kryhen hulumtime të mëtjshme dhe të shqyrtohen arsyet pse gjykatat e shkallës së parë në Kosovë përballen me probleme serioze të efikasitetit në sektorin administrativ dhe civil / ekonomik. Qëllimi i këtij hulumtimi duhet të jetë të kërkojë në veçanti, gjetjen e masave alternative të përmirësimit, sesa rritjen e burimeve që duhet të bëhet si mjet i fundit.

Rekomandim 17: Të kryhen hulumtime të mëtjshme dhe të shqyrtohen arsyet prapa vështirësive të efikasitetit me të cilat ballafaqohet Gjykata e Apelit e Kosovës në trajtimin e lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore.

Rekomandim 18: Të vlerësohet nëse janë arritur qëllimet dhe objektivat e listuara në Strategjinë për Reduktimin e Lëndëve të Vjetra të 2013-ës dhe në Planin Strategjik Gjyqësor të KGJK të 2014-ës për të adresuar numrin e lëndëve të pazgjidhura, për të vlerësuar nëse janë të nevojshme reforma të mëtjshme për të ulur numrin e lëndëve të pazgjidhura, të përqendrohen në uljen si prioritet të numrit të lëndëve të vjetra në zbatimin e parimit FIFO ("hyn i pari, trajtohet i pari").

Rekomandim 19: Të vlerësohet në baza të rregullta, bazuar në metodologjinë CEPEJ, sistemi gjyqësor në Kosovë për të përmirësuar cilësinë dhe efikasitetin e tij.

1. TË DHËNAT EKONOMIKE DHE DEMOGRAFIKE

Tabela 1: Të dhënat e përgjithshme ekonomike dhe demografike (P1, P3, P4)

	Numri i banorëve	PBB për banor (€)	Paga mesatare vjetore bruto (€)
Kosova* (2014)	1 852 341	3 054 €	3 657 €
Kosova* (2017)	1 798 506	3 390 €	4 356 €
Ndryshimi (%)	-2,9%	11,0%	19,1%

Në vitin 2017 numri i banorëve është ulur në krahasim me vitin 2014, ndërsa dy indikatorët e tjerë janë rritur - Prodhimi i Brendshëm Bruto (PBB) për frymë me cmimet aktuale të vitit referues, dhe paga bruto mesatare vjetore (në €).³

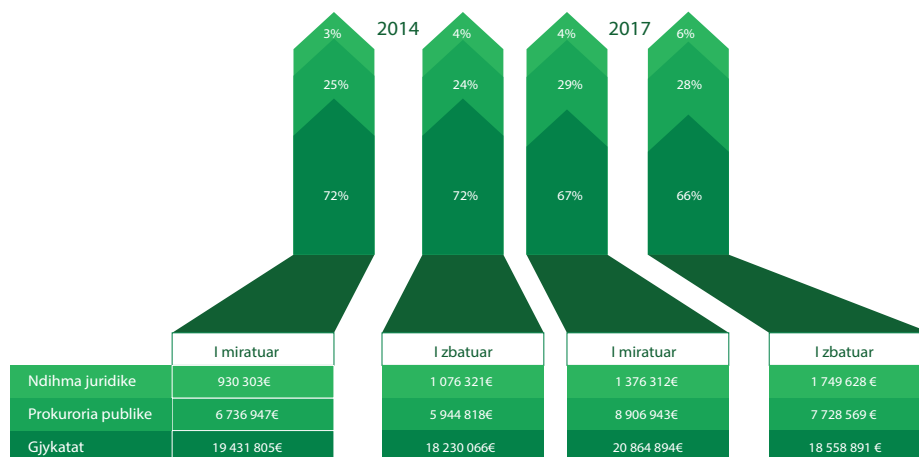
Këto ndryshime duhet marrë parasysh në analizën që vijon, sidomos në analizën e të dhënave buxhetore dhe kur të dhënat janë raportuar për banor.

³ <http://ask.rks-gov.net/media/4174/estimation-kosovo-population-2017.pdf>.

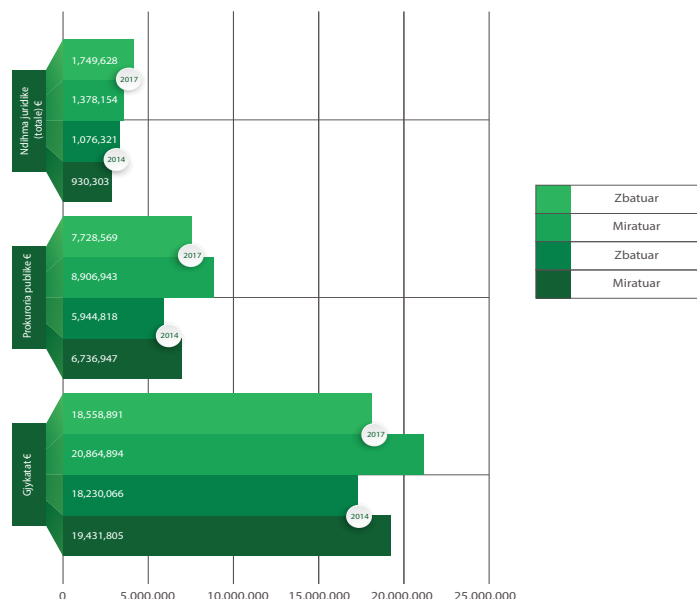
2. BURIMET BUXHETORE

2.1. Buxheti i sistemit gjyqësor

Buxheti i sistemit gjyqësor sipas kategorive

Buxheti i miratuar dhe i zbatuar: 2014 and 2017

- Buxheti zyrtar i sistemit gjyqësor i shpërndahet kryesisht gjykatave, pastaj prokurorisë publike dhe një sasi më e vogël i caktohet ndihmës juridike.
- Buxheti i gjykatave në 2017 është rritur si shifër absolute por është ulur si përqindje përbërëse e sistemit gjyqësor.
- Buxheti i prokurorisë publike dhe buxheti i ndihmës juridike në 2017 janë rritur, edhe si vlerë numerike edhe si përqindje e buxhetit të sistemit gjyqësor
- Buxheti i zbatuar për gjykatat dhe për prokurorinë publike është më i ulët se buxheti i miratuar, në të dy vitet e vlerësimit, në kontrast me buxhetin e ndihmës juridike ku shumat e zbatuara janë më të larta se shumat e aprovuara në 2014 dhe në 2017.

- Siç u parashtrua në vlerësimin mbi të dhënat e vitit 2014 (Rekomandimi 2), Kosova, ashtu si vendet fqinje, përfiton nga burime të jashtme shtesë që nuk janë pjesë e buxhetit qeveritar zyrtar, dhe nuk figurojnë në statistika. Edhe për vitin 2017 shifrat e analizuara nuk reflektojnë të gjitha burimet buxhetore të përdorura në fushën e drejtësisë. Sipas Platformës së Menaxhimit të Ndihamave, financimi i jashtëm në vitin 2017 për zhvillimet ligjore dhe gjyqësore arriti në 11,57 milionë euro⁴. Kjo shumë është më e ulët se në realitet, sepse ndodh që disa financime të jashtme nuk raportohen ose nuk raportohen me saktësi. Shterimi progresiv i mjeteve buxhetore të jashtme në afat të mesëm e të gjatë duhet të merret parasysh nga autoritetet e Kosovës për të garantuar qëndrueshmërinë e reformave, veçanërisht ato që synojnë futjen e mjeteve të TIK-ut në gjyqësor.

2.3 Buxheti për gjykatat

Tabelë: Buxheti vjetor i gjykatave

	Totali	Pagat bruto	Kompjuterizimi	Shpenzime te drejtesise	Ndertesa (mirembajtje)	Ndertesa te reja	Trajnime	Te tjera
Kosova* (2014)	19 431 805 €	13 792 246 €	178 612 €	NA	NA	NA	NA	NA
Kosova* (2017)	20 864 894 €	16 464 561 €	300 000 €	210 000 €	310 000 €	250 000 €	14 900 €	NA
Ndryshimi (%)	7,4%	19,4%	68,0%	NA	NA	NA	NA	NA

Buxheti i zbatuar (vlera absolute)

	Total	Pagat bruto	Kompjuterizimi	Shpenzime te drejtesise	Ndertesa (mirembajtje)	Ndertesa te reja	Trajnime	Te tjera
Kosova* (2014)	18 230 066 €	12 469 068 €	172 382 €	NA	NA	NA	NA	NA
Kosova* (2017)	18 558 891 €	14 622 640 €	269 536 €	193 862 €	309 327 €	35 080 €	8 466 €	NA
Ndryshimi (%)	1,8%	17,3%	56,4%	NA	NA	NA	NA	NA

Buxheti i miratuar (per banor)

	Total	Pagat bruto	Kompjuterizimi	Shpenzime te drejtesise	Ndertesa (mirembajtje)	Ndertesa te reja	Trajnime	Te tjera
Kosova* (2014)	10,5 €	7,4 €	0,10 €	NA	NA	NA	NA	NA
Kosova* (2017)	11,6 €	9,2 €	0,17 €	0,12 €	0,17 €	0,14 €	0,01 €	NA
Ndryshimi (%)	10,6%	22,9%	73,0%	NA	NA	NA	NA	NA

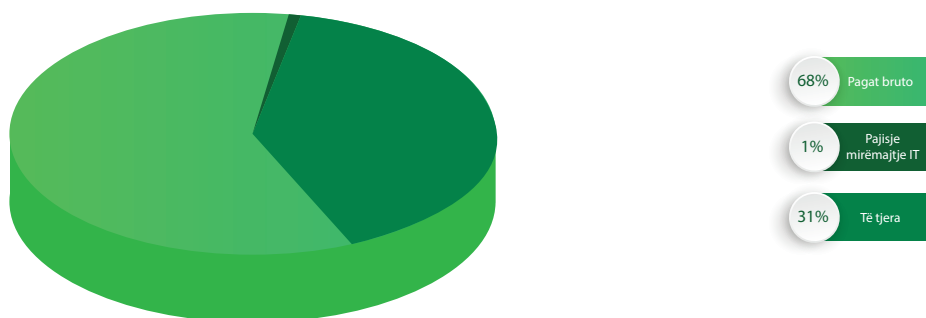
Buxheti i zbatuar (per banor)

	Total	Pagat bruto	Kompjuterizimi	Shpenzime te drejtesise	Ndertesa (mirembajtje)	Ndertesa te reja	Trajnime	Te tjera
Kosova* (2014)	10 €	7 €	0,09 €	NA	NA	NA	NA	NA
Kosova* (2017)	10,3 €	8 €	0,15 €	0,11 €	0,17 €	0,02 €	0,00 €	NA
Ndryshimi (%)	4,9%	20,8%	61,0%	NA	NA	NA	NA	NA

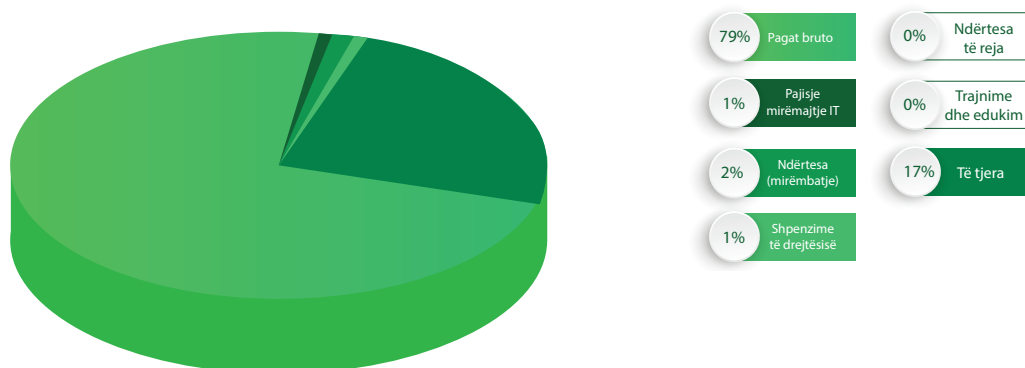
⁴ <http://www.mei-ks.net/sq/amp>.

- Buxheti i miratuar dhe i zbatuar i gjykatave në 2017 është më i lartë se në 2014. Ky zhvillim ndjek rritjen e popullsisë dhe rritjen e PBB-së. Në 2014 gjykatat në Kosovë shpenzuan efektivisht 9.8€ për banor, ndërsa në 2017 buxheti i zbatuar ishte 10.3€ për banor.
- Në përgjithësi, buxheti i miratuar i gjykatave në 2014 dhe në 2017 është më i lartë se buxheti i zbatuar. Pra, buxhetet përkatëse në 2014 dhe në 2017 nuk u shpenzuan plotësisht. Megjithatë buxheti i miratuar i gjykatave në vitin 2017 ishte €1.4 milion më i lartë se në 2014, shuma e shpenzuar efektivisht ishte e ngjashme me shumën e vitit 2014 (afërsisht €18 milion).

Buxheti i zbatuar i gjykatave në 2014 (€ 18,230,066)

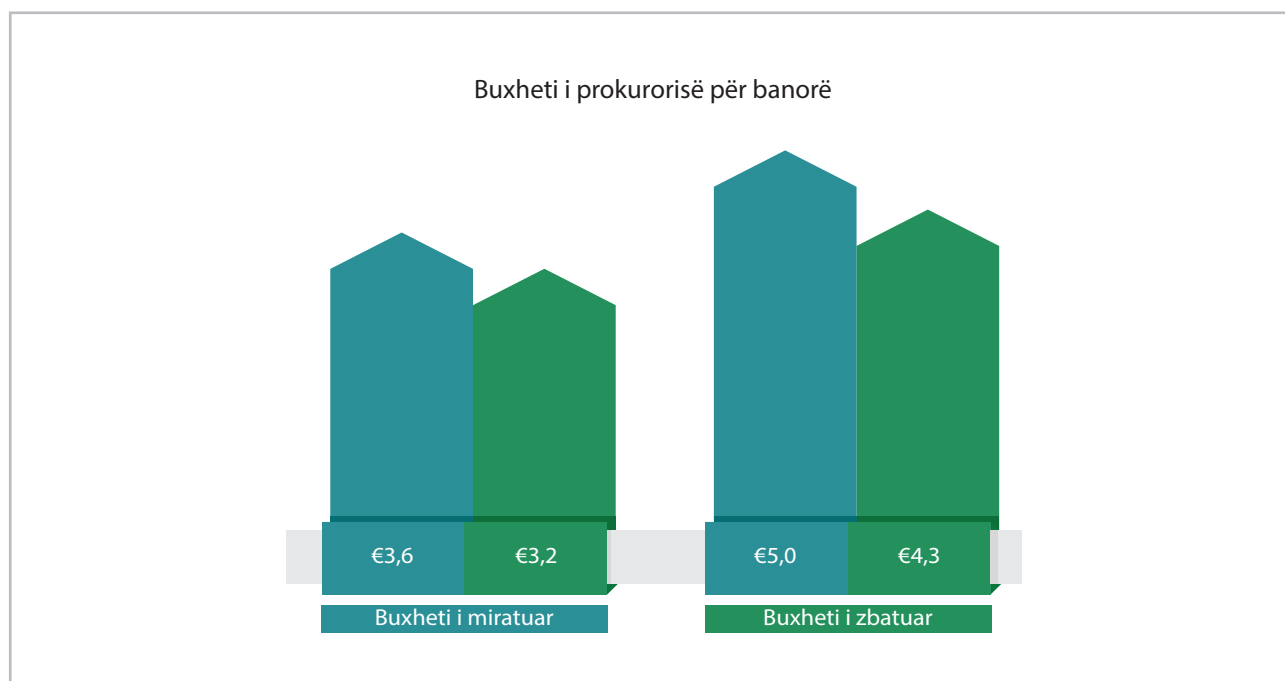
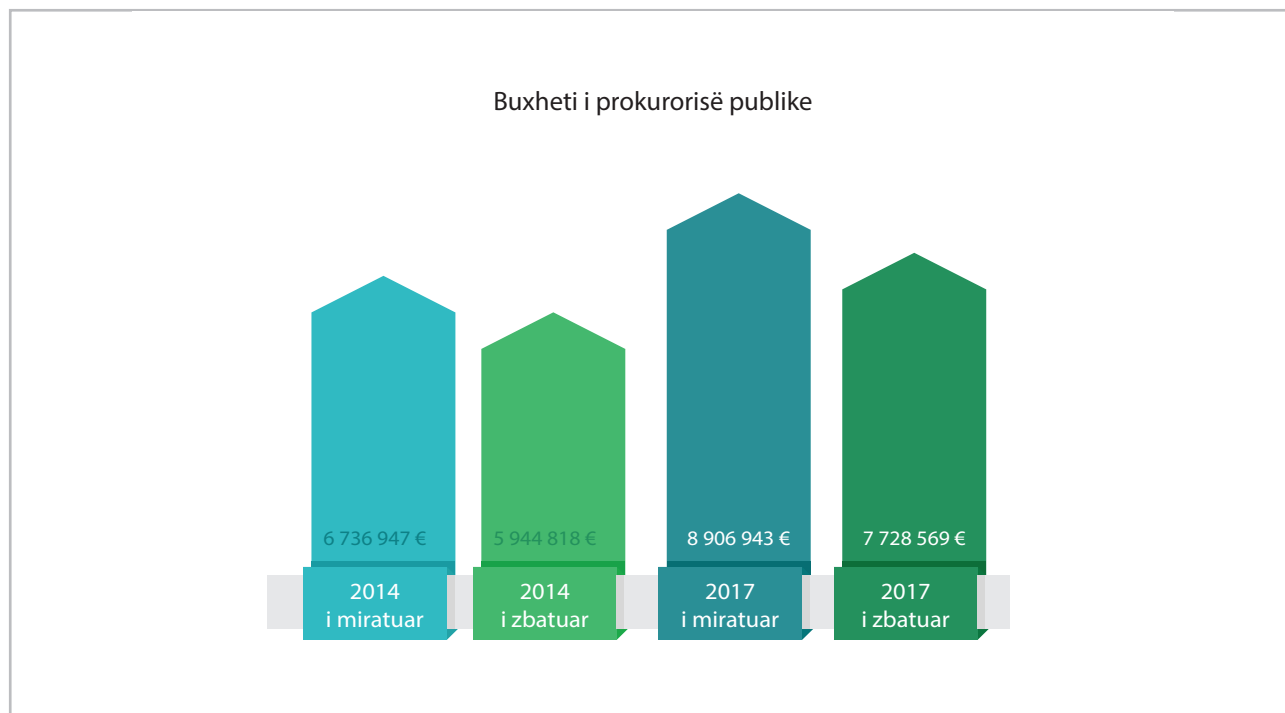
Buxheti i zbatuar i gjykatave në 2017 (€ 18,558,891)

- Në 2014 u raportuan vetëm shumat e miratuara dhe të zbatuara të pagave bruto dhe pajisjeve të TIK. Kategoria “të tjera” në buxhetin e zbatuar për vitin 2014 përmbledh shpenzime të drejtësisë, mirëmbajtje të ndërtesave dhe ndërtesa të reja, trajnime dhe edukim, etj.
- Shumica e buxhetit në të dy vlerësimet i dedikohet pagave bruto. Buxheti i dedikuar pagave bruto është rritur midis 2014 dhe 2017, jo vetëm si vlerë numerike por edhe si përqindje përbërëse e

buxhetit të gjykatave (nga 68% në 79%). Gjithsesi, buxheti i miratuar për pagat bruto në 2017 nuk u shpenzua plotësisht (afërsisht 14 milionë nga 16 milionët në dispozicion). Kjo shpjegon diferencën e përmendur më sipër midis buxhetit të miratuar dhe buxhetit të zbatuar. Edhe buxheti i miratuar për ndërtesa të reja nuk u përdor plotësisht në 2017.

2.4 Buxheti për shërbimet e prokurorisë publike

- Buxheti i miratuar dhe i zbatuar i prokurorisë publike në 2017 ishte me i lartë se në 2014. Ky zhvillim ndjek rritjen e PBB-së.
- Në përgjithësi, buxheti i miratuar i prokurorisë në 2014 dhe në 2017 është më i lartë se buxheti i zbatuar. Në vitin 2014 prokuroria publike në Kosovë shpenzoi efektivisht 3.2 € për banor, ndërsa në 2017 buxheti i zbatuar për banor ishte 4.3€.

2.5 Buxheti për ndihmën juridike

	Totali			Raste penale			Raste të tjera nga penale		
	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate
Kosova* (2014)	930 303 €	650 570 €	279 733 €	734 453 €	600 000 €	134 453 €	195 850 €	50 570 €	145 280 €
Kosova* (2017)	1 378 154 €	1 001 938 €	376 215 €	1 128 396 €	929 054 €	199 341 €	249 758 €	72 884 €	176 874 €
Ndryshimi (%)	48,1%	54,0%	34,5%	53,6%	54,8%	48,3%	27,5%	44,1%	21,7%

Buxheti i zbatuar (vlerat absolute)

	Totali			Raste penale			Raste të tjera nga penale		
	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate
Kosova* (2014)	1 076 321 €	664 705 €	411 616 €	866 956 €	600 620 €	266 336 €	209 365 €	64 085 €	145 280 €
Kosova* (2017)	1 749 628 €	1 116 536 €	633 091 €	902 238 €	1 043 652 €	456 217 €	249 758 €	72 884 €	176 874 €
Ndryshimi (%)	62,6%	68,0%	53,8%	4,1%	73,8%	71,3%	19,3%	13,7%	21,7%

Buxheti i miratuar (si % e PBB)

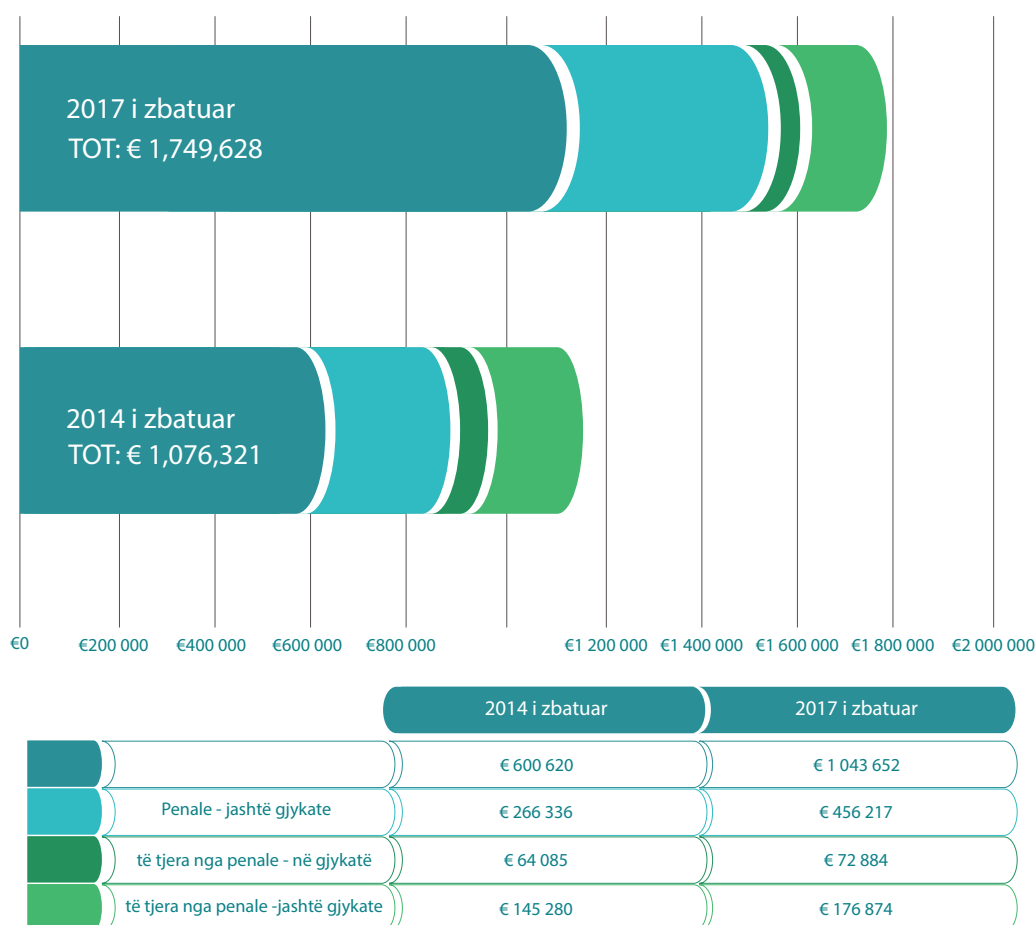
	Totali			Raste penale			Raste të tjera nga penale		
	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate
Kosova* (2014)	0,01645%	0,01150%	0,00494%	0,01298%	0,01061%	0,00238%	0,00346%	0,00089%	0,00257%
Kosova* (2017)	0,02260%	0,01643%	0,00617%	0,01851%	0,01524%	0,00327%	0,00410%	0,00120%	0,00290%
Ndryshimi (%)	37,5%	42,9%	24,8%	42,6%	43,7%	37,6%	18,3%	33,7%	13,0%

Buxheti i zbatuar (si % e PBB)

	Totali			Raste penale			Raste të tjera nga penale		
	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate	Totali	Ne gjykate	Jashte gjykate
Kosova* (2014)	0,01903%	0,01175%	0,00728%	0,01533%	0,01062%	0,00471%	0,00370%	0,00113%	0,00257%
Kosova* (2017)	0,02870%	0,01831%	0,01038%	0,01480%	0,01712%	0,00748%	0,00410%	0,00120%	0,00290%
Ndryshimi (%)	50,8%	55,9%	42,7%	-3,4%	61,2%	58,9%	10,7%	5,5%	13,0%

- Midis 2014 dhe 2017 ka patur një rritje të buxhetit të ndihmës juridike, të miratuar (48.1%) dhe të zbatuar (62.6%).
- Shumat e zbatuara për ndihmën juridike në 2014 dhe në 2017 janë më të larta se shumat e miratuara. Në 2014 mbi shpenzimi ndodhi kryesisht për shkak të miratimit në 2014 të një udhëzimi administrativ për rritjen e tarifave të avokatëve të caktuar sipas detyrës zyrtare (ex officio), si edhe edhe për shkak të një donacioni specifik ANJF-së nga UNDP. Në 2017, me kërkesë të KGJK-së, Ministria aprovoi një shumë specifike (119,523€) për të mbuluar shpenzimet për avokatët në Gjilan/Gnjilane dhe Ferizaj/Uroševac.
- Shuma e zbatuar për ndihmën juridike është rritur nga 1,076,321€ në 2014, në 1,749,628€ në 2017.

Buxheti i zbatuar i ndihmës juridike sipas kategorive

- Midis 2014 dhe 2017 ka patur një rritje të buxhetit të zbatuar të ndihmës juridike në të gjitha nën-kategoritë: raste penale dhe raste të tjera nga penale, raste të trajtuara në gjykatë dhe raste që nuk janë sjellë në gjykatë. Rritja më e rëndësishme vihet re në rastet penale, të sjella në gjykatë (+73,8) dhe të trajtuara jashtë gjykatave (+71.3%).
- Gjithsesi, gjatë komunikimit të të dhënave dhe në shkëmbimet me KPK-në, KGJK-në dhe ANJF-në, u nënvizua se shumatat përkatëse mbulojnë edhe shpenzime të papaguara për avokatët nga vitet e mëparshme. Si rrjedhojë, rritja e buxhetit nuk reflekton detyrimisht një rritje të numrit të avokatëve të emeruar *ex officio* apo të çështjeve që kanë përfituar ndihmë juridike gjatë vitit të vlerësimit (2017). Ky është një aspekt kyç në planifikimin e saktë të buxhetit vjetor për ndihmën juridike.

2.6 Rekomandimet relevante dhe niveli i prioritetit

Rekomandim 3 - Grupi A (Rëndësi primare, periudhë afatshkurtër)

Të analizohen sfidat ekzistuese për zbatimin efektiv të ligjeve të vitit 2015 për KGJK-në dhe KPK-në, gjë që përforcojnë pavarësinë e tyre buxhetore. Kjo analizë duhet të përfshijë mjetet e mundshme për të kapërcyer këto sfida dhe duhet të çojë në zbatimin e masave konkrete në këtë drejtim, të cilat përfshijnë vlerësimin e rezultateve.

Ky rekomandim vazhdon të jetë aktual edhe për sa i përket situatës në vitin 2017. Në shkëmbimet me përfaqësuesit e organizatave kyçe u theksua se sipas ligjit të menaxhimit të financave publike, KGJK-ja duhet ta dërgojë kërkesën buxhetore pranë Komisionit për Buxhet dhe Financa në Kuvendin e Kosovës, por realist edhe në vitin 2017 dhe 2018 kërkesa buxhetore e KGJK-së është dorëzuar në Ministrinë e Financave dhe në Komisionin për Buxhet dhe Financa pranë Kuvendit të Kosovës. Ky rekomandim mund të realizohet në periudhën afatshkurtër.

Rekomandim 5 - Grupi A (Rëndësi primare, periudhë afatshkurtër)

Të mbledhen dhe të raportohen të dhëna të sakta mbi buxhetin e aprovuar dhe të zbatuar për ndihmën juridike, duke përfshirë zbatimin e një detajimi më specifik të linjave buxhetore në fjalë.

Ky rekomandim është ende i vlefshëm në vitin 2017, sepse të dhënat e ndihmës juridike të raportuara nga KGJK-ja dhe KPK-ja nuk lejojnë identifikimin e shumave reale, duke qenë se linja përkatëse buxhetore - 'shërbimet' - mbulon pagesën e avokatëve (dmth. buxhetin për ndihmë juridike) si dhe tarifat për ekspertët dhe gjyqtarët porotë. Është e dobishme të përdoret një linjë buxhetore për ndihmën juridike që të jetë e ndarë nga linjat e tjera buxhetore për ekspertët dhe gjyqtarët porotë, në mënyrë që të lejojë një identifikim të qartë të burimeve që janë alokuar dhe zbatuar gjatë vitit referues.

U theksua gjithashtu se shifrat e raportuara mund të jenë mbivlerësime të shifrave reale, pasi një pjesë e pagesave të avokatëve në vitin 2017 mund të referohen shërbimeve të kryera në vitet e mëparshme e të lëna të papaguara për shkak të pamjaftueshmërisë së buxhetit në vitin referues. Ky faktor është i lidhur ngushtë me Rekomandimin 3, zbatimin e të cilit do të mundësonte një planifikim më efektiv të burimeve të nevojshme për vitin referues.

3. PROFESIONISTËT

3.1. Gjyqtarët profesionist

Numri absolut

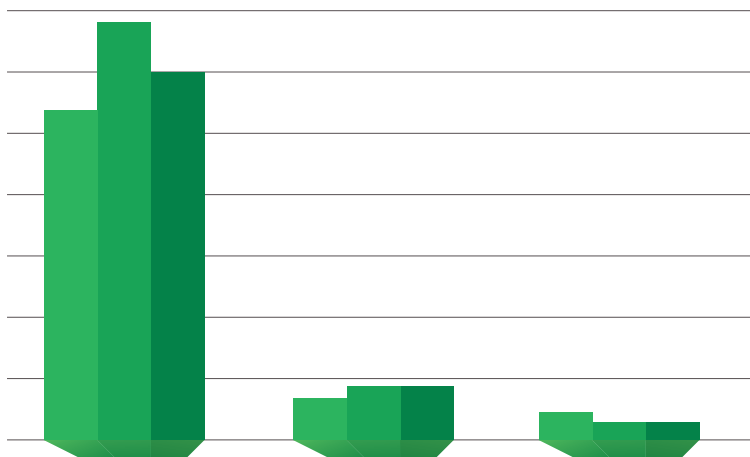
	Totali			Shkalla 1°			Shkalla 2°			Shkalla 3°		
	Totali	Meshkuj	Femra	Totali	Meshkuj	Femra	Totali	Meshkuj	Femra	Totali	Meshkuj	Femra
Kosova* (2014)	317	227	90	271	196	75	32	22	10	14	9	5
Kosova* (2017)	399	286	127	347	234	113	40	30	10	12	8	4
Ndryshimi (%)	25,9%	26,0%	41,1%	28,0%	19,4%	50,7%	25,0%	36,4%	0,0%	-14,3%	-11,1%	-20,0%

37

për 100,000 banorë

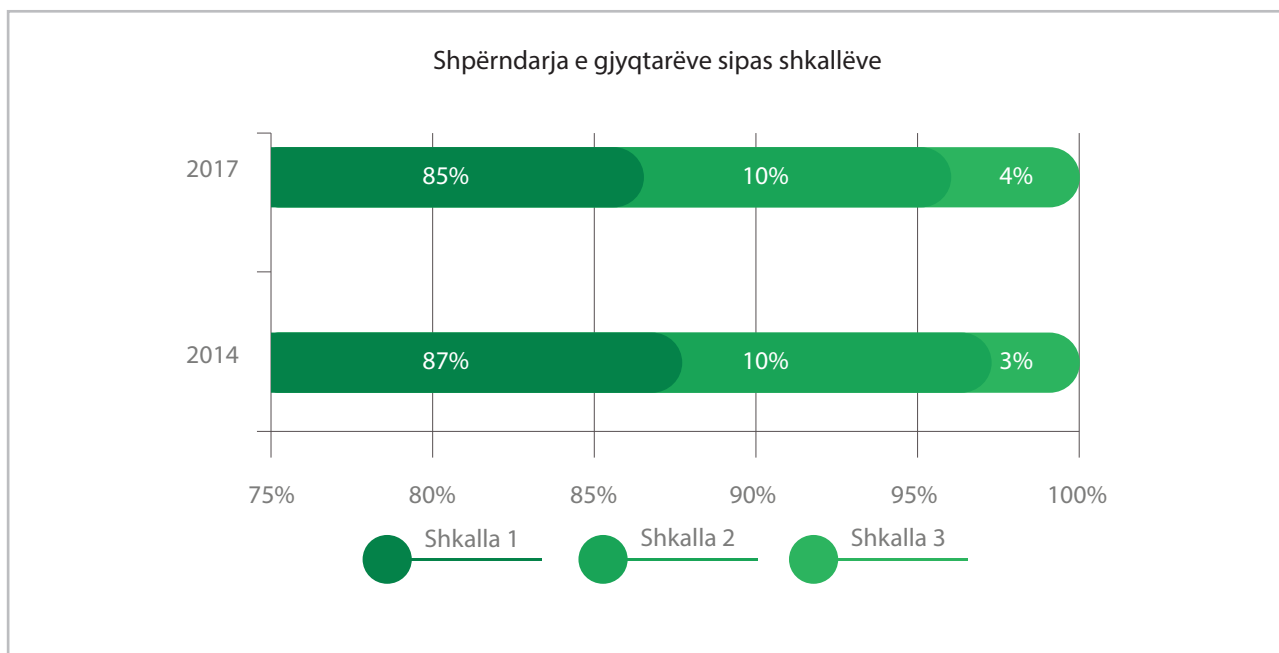
	Totali			Shkalla 1°			Shkalla 2°			Shkalla 3°		
	Totali	Meshkuj	Femra	Totali	Meshkuj	Femra	Totali	Meshkuj	Femra	Totali	Meshkuj	Femra
Kosova* (2014)	17,1	12,3	4,9	14,6	10,6	4,0	1,7	1,2	0,5	0,8	0,5	0,3
Kosova* (2017)	22,2	15,9	7,1	19,3	13,0	6,3	2,2	1,7	0,6	0,7	0,4	0,2
Ndryshimi (%)	29,6%	29,8%	45,3%	31,9%	23,0%	55,2%	28,7%	40,4%	3,0%	-11,7%	-8,5%	-17,6%

Numri i gjyqtarëve profesionist

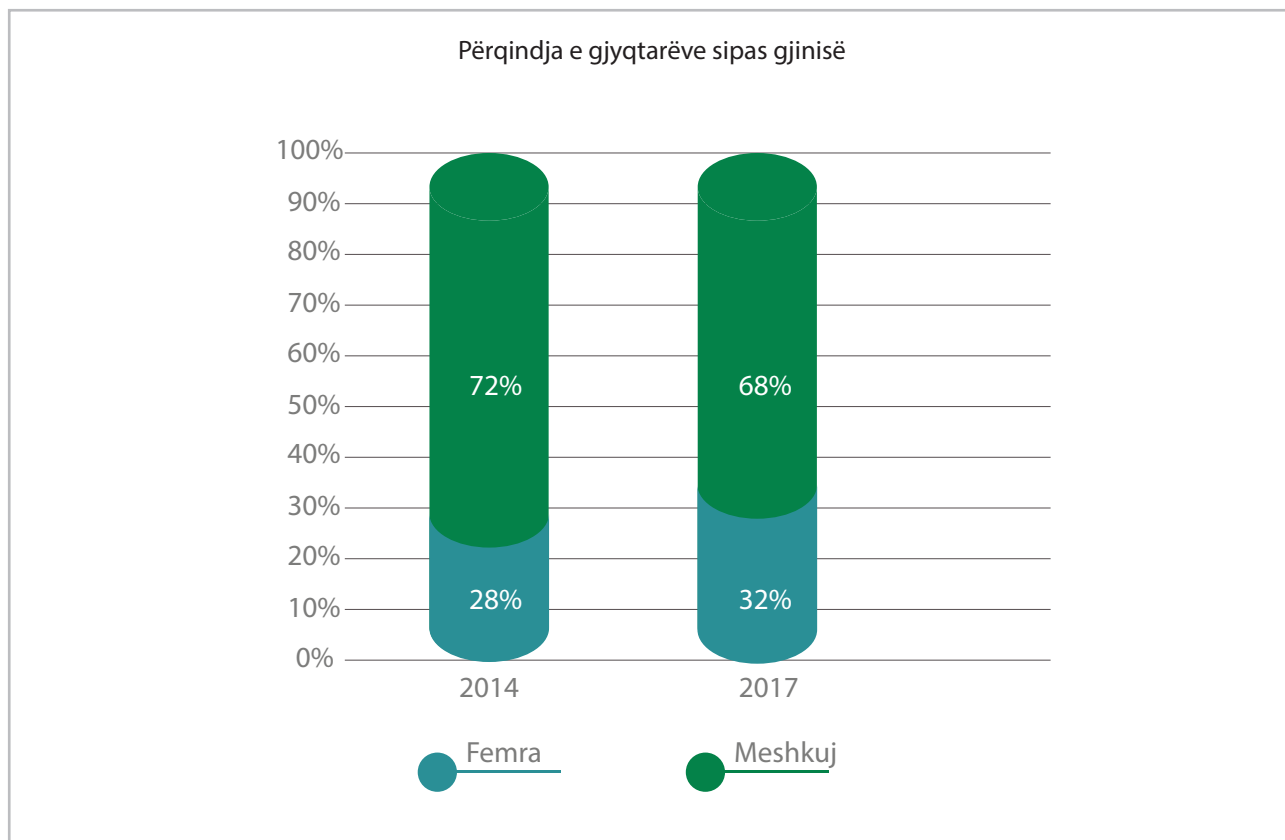

- Numri total i gjyqtarëve profesionistë është rritur për 25.9% nga 2014 në 2017. Në 2014, gjykatat në Kosovë punësonin 17.1 gjyqtarë për 100 000 banorë, ndërsa në 2017, gjykatat punësuan 22 gjyqtarë 100 000 banorë.

- Shifrat e raportuara në 2014 dhe në 2017 nuk i referohen numrit në barasvlerë me orar të plotë (sipas metodologjisë të CEPEJ-it) por numrit absolut të gjyqtarëve në postë të përhershme. Shifrat absolute të raportuara nuk reflektojnë numrin e gjyqtarëve të punësuar që efektivisht trajtojnë çështje, pra duke paraqitur vlera më të larta se ato aktuale, ndikojnë në analizën e performancës së gjykatave (por jo në analizën e mjeteve buxhetore).
- Në 2014 dhe në 2017, KGJK-ja nuk mundi të raportonte shifra në barasvlerë me orar të plotë, pasi informacioni mbi lejet e maternitetit apo mbi punësimin part-time mbledhet në nivelin e gjykatave, e jo të KGJK-së. Gjithashtu, u raportua se gjatë vitit 2017, 47 gjyqtarë, nga 399 gjyqtarët e punësuar, ndoqën kursin e trajnimit të detyrueshëm (për gjyqtarët e shkallës së parë) të Akademisë së Drejtësisë në Kosovë, pra nuk morën ose ndoqën çështje. Nga 47 gjyqtarët në trajnim, 15 ishin femra.

- Në vitin 2017, numri absolut i gjyqtarëve profesioniste është rritur në shkallën e parë dhe në Gjykatën e Apelit, ndërsa në Gjykatën Supreme numri është ulur. Përqindja e shpërndarjes së gjyqtarëve në cdo shkallë tregon një rritje vetëm në shkallën e tretë. Përqindja e gjyqtarëve në Gjykatën e Apelit si pjesë e numrit total të gjyqtarëve nuk ka ndryshuar (10%), kurse në Gjykatat Themelore përqindja është ulur (nga 87% në 2014, në 85% në 2017). Këto vlera (përfshirë informacioni mbi gjyqtarët e shkallës së parë në trajnim) duhen analizuar së bashku me të dhënat mbi evolucionin e indikatorëve të efikasitetit në shkallët përkatëse.

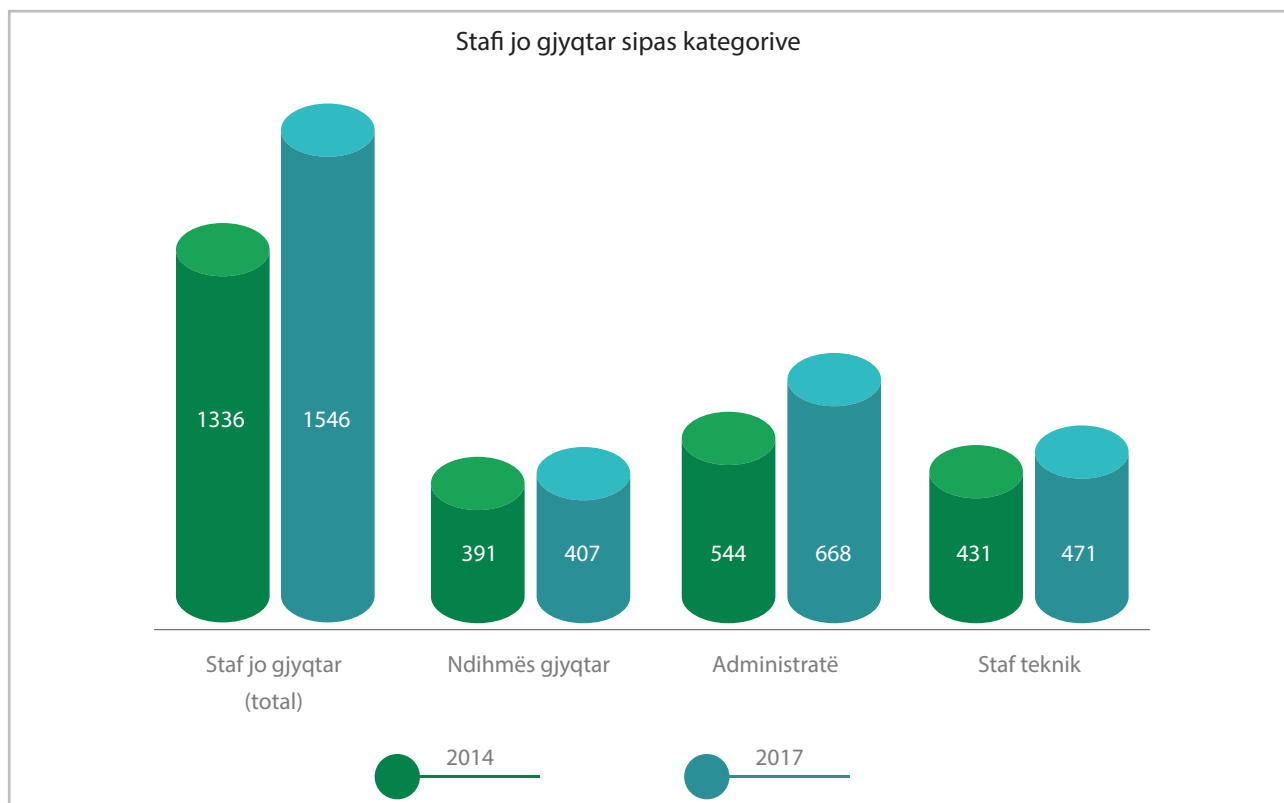
- Në 2017 përqindja e gjyqtareve femra (32%) është më e lartë se në vitin 2014 (28%). Gjithsesi në 2017, nga 82 gjyqtarët e punësuar më shumë se në vitin 2014, vetëm 37 ishin gjyqtarë femra.

Numri i kryetarëve të gjykatave

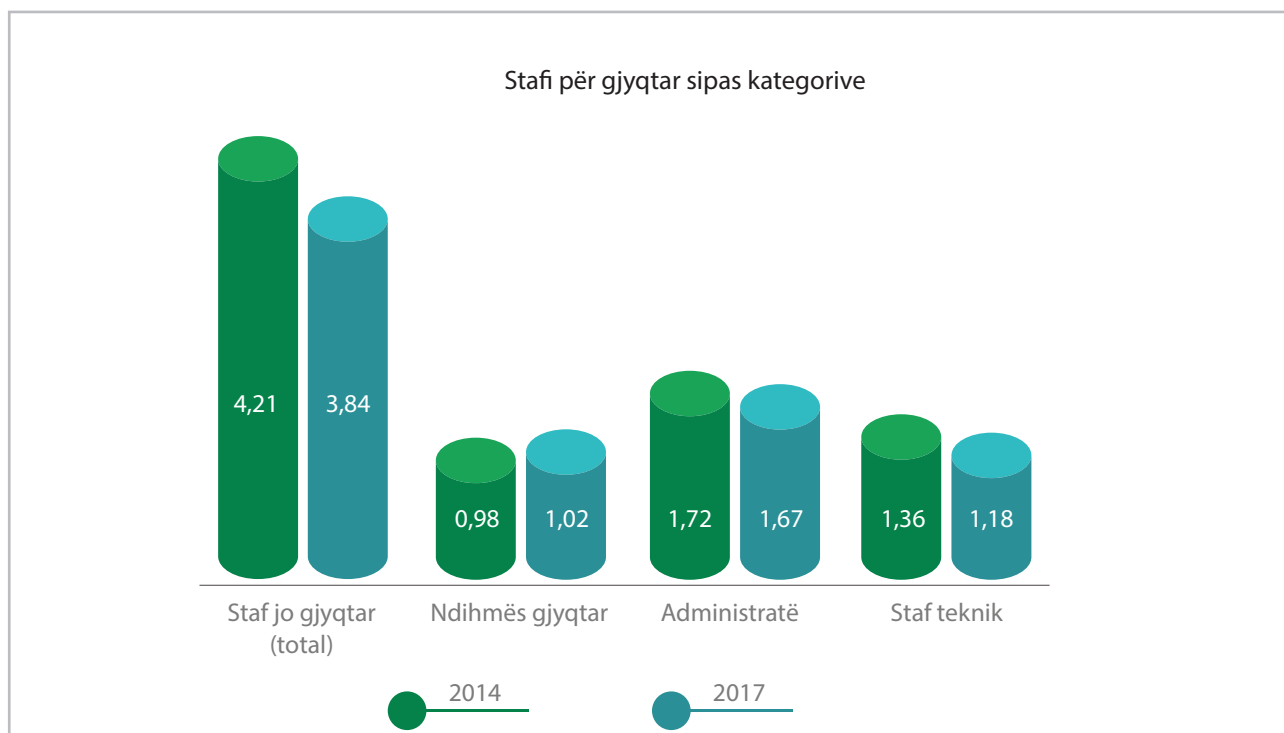
	Totali		
	Totali	Meshkuj	Femra
Kosova* (2014)	10	8	2
Kosova* (2017)	10	9	1
Ndryshimi (%)	0,0%	12,5%	-50,0%

- Në vitin 2014 përqindja e gjyqtarëve dhe kryetarëve femra të gjykatave në Kosovë ishte më e ulët mes vendeve anëtarë të Këshillit të Evropës të përfshirë në Vlerësimin 2014 (28% gjyqtarë femra). Në 2017, përqindja e gjyqtareve femra si pjesë e totalit të gjyqtarëve të punësuar është rritur në krahasim me vitin 2014, ndërsa numri i kryetarëve të gjykatave femra është ulur. Si në vitin 2014, kryetarët e Gjykatës së Apelit dhe të Gjykatës Supreme në 2017 ishin meshkuj.

3.2. Staf jo-gjyqtar

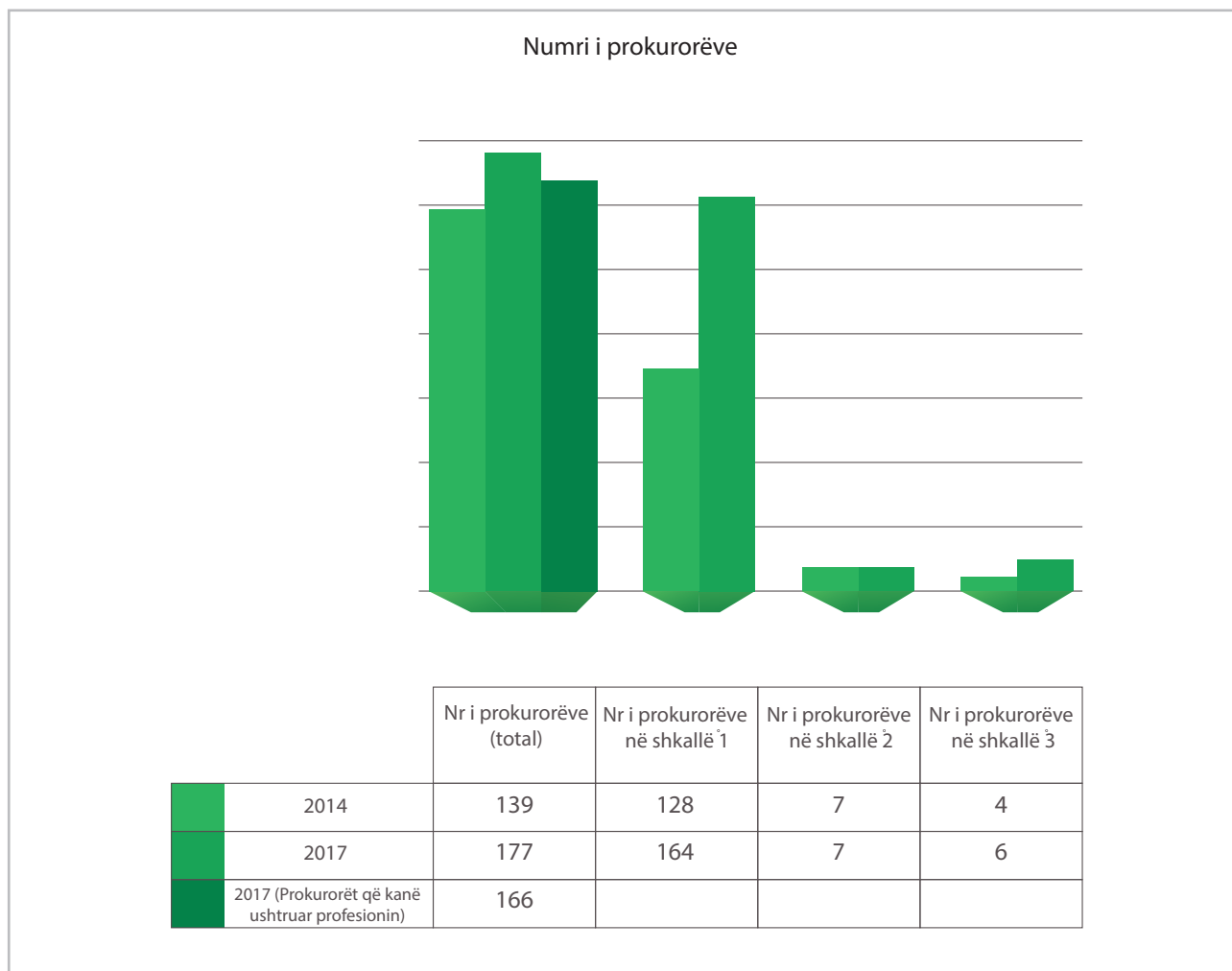

- Numri i stafit jo-gjyqtar është rritur midis dy vlerësimeve. Në 2017, gjykatat në Kosovë punësuan 210 persona më shumë se në 2014.
- Midis vitit 2014 dhe 2017, numri i ndihmës gjyqtarëve është rritur nga 391 në 407 (16 persona); numri i personelit administrativ nga 544 në 668 (124 persona); dhe numri i stafit teknik nga 431 në 471 (40 persona).

- Rritja e numrit absolut të stafit jo-gjyqtar nuk reflektohet drejtpërdrejt në një rritje të asistencës në dispozicion të gjyqtarëve në gjykata. Në fakt, numri i stafit për gjyqtar në 2017 (3.87) ishte më i ulët se sa në 2014 (4.21).
- Nga kategoritë e stafit jo-gjyqtar, ndihmës gjyqtarët kanë një impakt direkt mbi performancën në gjykata. Siç u përmend më sipër, nga stafi total (210) i punësuar më shumë në 2017 në krahasim me vitin 2014, vetëm 16 persona ishin ndihmës gjyqtarë; numri i ndihmës gjyqtarëve për gjyqtar nuk ka patur ndonjë ndryshim të ndjeshëm midis dy vlerësimeve (0.98 në 2014 dhe 1.02 në 2017).

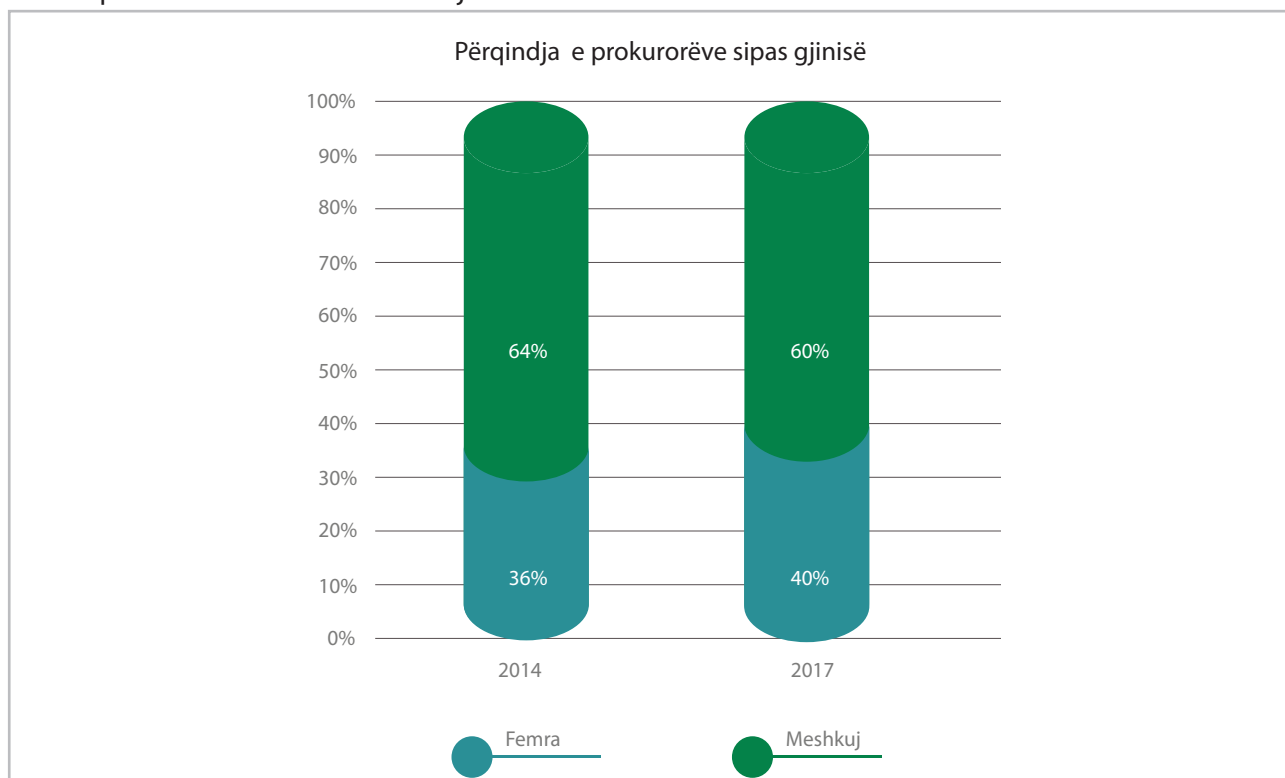
3.3. Prokurorët

- Numri total i prokurorëve është rritur nga 139 në vitin 2014, në 177 në 2017 (25.9%). Në 2014 ishin të punësuar 7.5 prokurorë për 100 000 banorë, ndërsa në 2017 9.8 prokurorë për 100 000 banorë.
- Numri i prokurorëve në nivelin e shkallës së parë dhe të shkallës së tretë është rritur, ndërsa numri i prokurorëve në nivelin e shkallës së dytë (Gjykata e Apelit) nuk ka ndryshuar.
- Në 2017 në nivelin e shkallës së tretë (Gjykata Supreme) u punësuan 2 prokurorë më shumë se në 2014, në kontrast me trendin e numrit të gjyqtarëve, ku në Gjykatën Supreme u punësuan 2 gjyqtarë më pak se në 2014.
- Shifrat e raportuara në 2014 dhe në 2017 nuk i referohen numrit në barasvlerë me orar të plote (sipas metodologjisë të CEPEJ-it) por numrit absolut të prokurorëve në poste të përhershme. Në lidhje me gjendjen në 2017, KPK-ja raportoi se numri i prokurorëve në fund të vitit (177) është rezultat i rekrutimit dhe dekretimit të 25 prokurorëve të rinj gjatë vitit 2016, dhe dekretimit të 13 prokurorëve të rinj të komunitetit serb sipas Marrëveshjes së Brukselit për Drejtësi. Për më tepër, gjatë vitit 2017

KPK-ja ka hapur konkursin për rekrutimin e prokurorëve të rinj ku janë rekrutuar 21 prokurorë, të cilet u dekretuan në janar 2018.

- KPK-ja raportoi se nga numri total i prokurorëve (177), 11 prokurorë nuk kanë ushtruar profesionin e tyre gjatë vitit 2017 për arsye të ndryshme, si vijon: 3 kanë qenë në studime jashtë vendit; 3 në pushim të lindjes; 2 të suspenduar; Koordinatori Kombëtar për Luftimin e Krimit Ekonomik ka qenë prokuror, por gjatë kohës si koordinator nuk është marrë me raste; Kryesuesi i KPK-së pezullon pozitën e prokurorit të shtetit dhe nuk merret me raste gjatë kohës sa është Kryesues; Kryetarija e Komisionit për Vlerësimin e Performancës së Prokurorëve ka qenë e angazhuar me punë të përhershme në kuadër të këtij komisioni me vendim të KPK-së dhe nuk është marrë me raste.

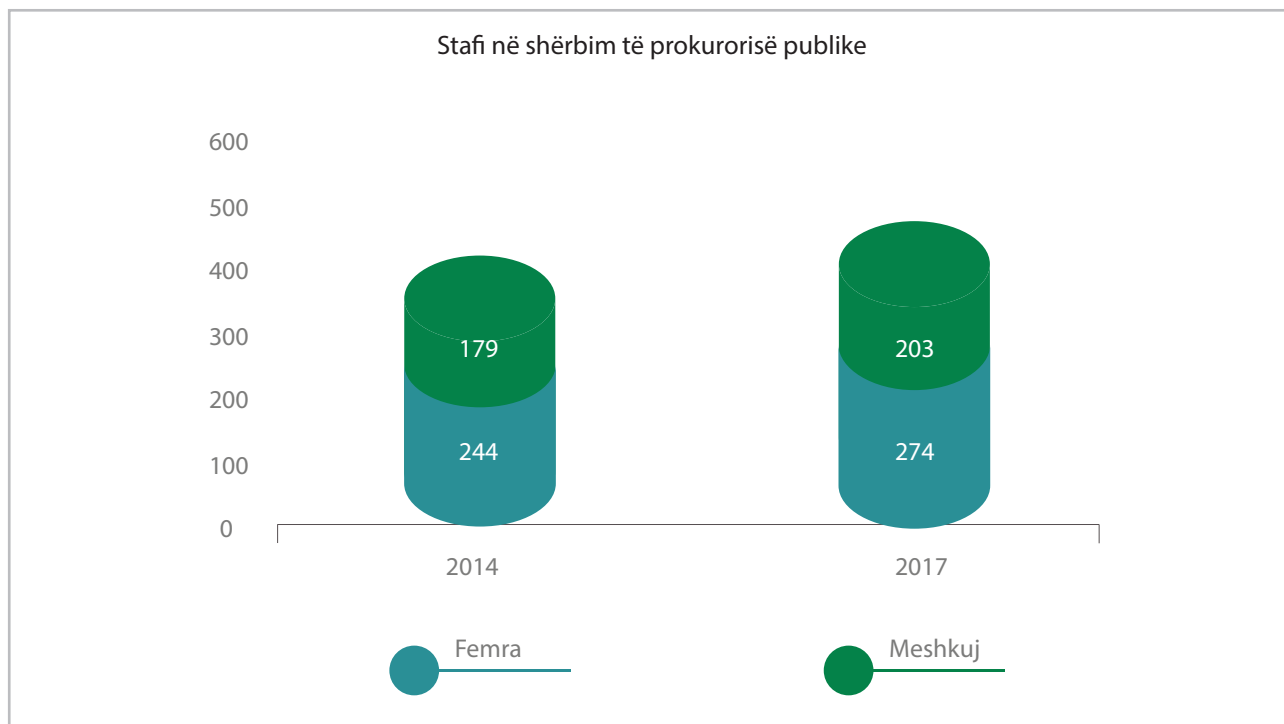
- Si rrjedhojë, shifra absolute e raportuar (177) nuk reflekton numrin e prokurorëve që efektivisht kanë ushtruar profesionin. Shifrat e raportuara janë më të larta se ato aktuale dhe ndikojnë në analizën e performancës së prokurorëve.
- Në 2017 përqindja e prokurorëve femra (40%) të punësuar në Prokurorinë e Kosovës ishte më e lartë se në vitin 2014 (36%). Gjithashtu, në 2017, nga 38 prokurorët e punësuar më shumë se në vitin 2014, shumica (21) ishin prokurorë femra.

Numri i krye-prokurorëve

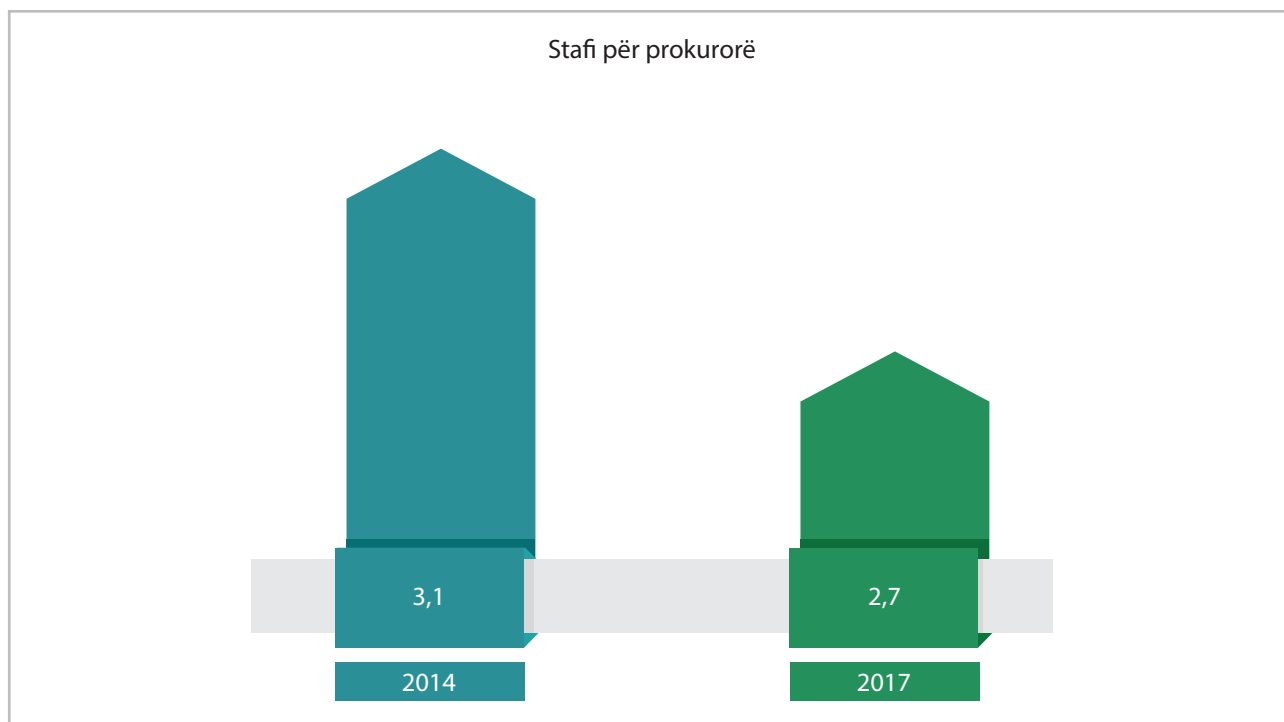
	Totali		
	Totali	Meshkuj	Femra
Kosova* (2014)	10	8	2
Kosova* (2017)	10	10	0
Ndryshimi (%)	0,0%	25,0%	-100,0%

- Ndërsa përqindja e përfaqësimit të femrave në kategorinë e prokurorëve është përmirësuar në krahasim me vitin 2014, sic u përmend më lartë, 100% e posteve si krye-prokuror ishin të mbuluar nga meshkuj në vitin 2017.

3.4. Stafi i bashkangjitur shërbimit të prokurorisë publike

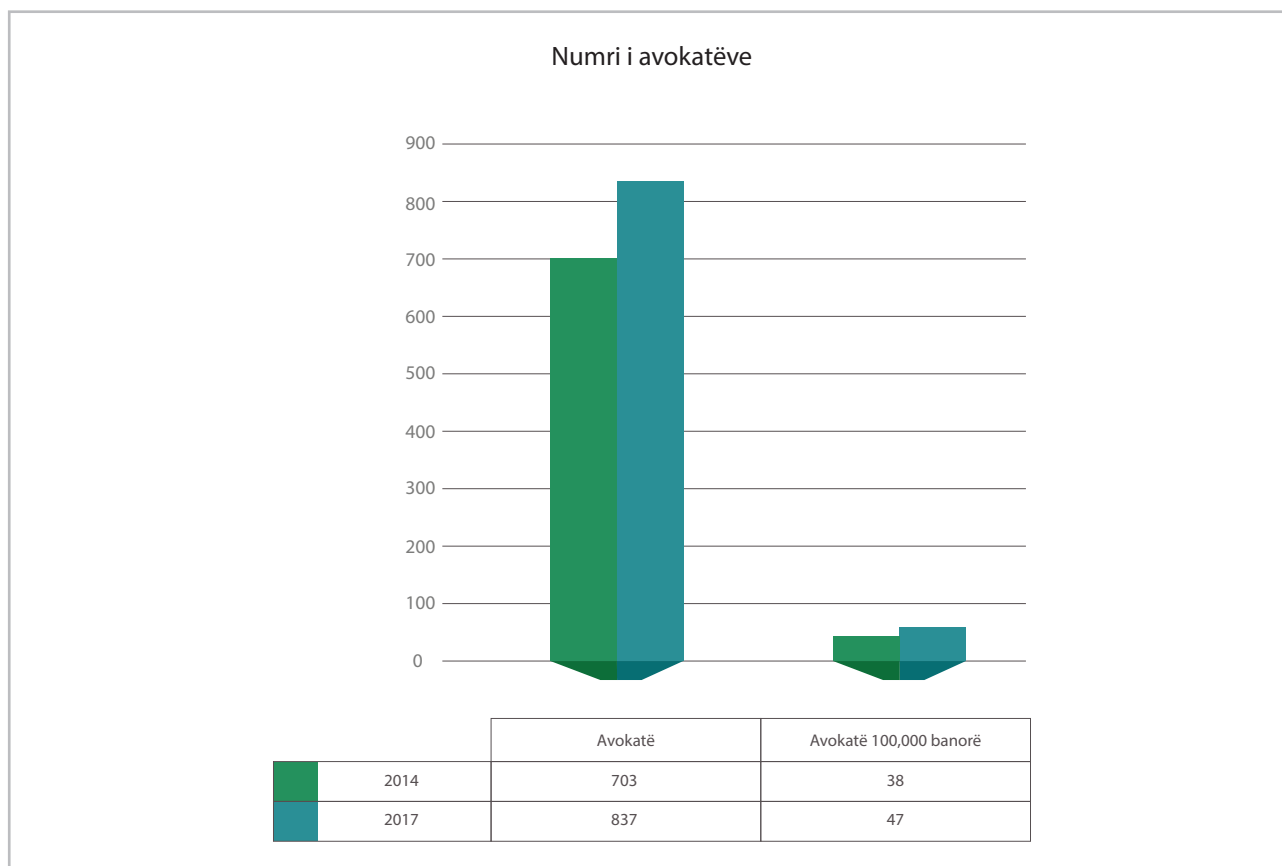

- Numri i stafit në shërbim të prokurorisë publike është rritur nga 423 në 2014, në 477 në 2017. Në 2017, shërbimi i prokurorisë publike në Kosovë punësoi 54 persona më shumë se në 2014, nga të cilët 24 meshkuj dhe 30 femra.

- Në analogji me analizën e mësipërme mbi stafin jo-gjyqtar, rritja e numrit absolut të stafit në shërbim të prokurorisë nuk reflektohet drejtpërdrejt në një rritje të asistencës të prokurorëve publike. Në 2017, numri i stafit për prokuror ishte më i ulët (2.7) se sa në 2014 (3.1).
- Këto të dhëna janë të rëndësishme për analizën e efikasitetit të prokurorisë publike në përgjithësi.

3.5. Avokatët

- Në 2017 numri absolut i avokatëve si edhe numri për 100 000 banorë janë rritur në krahasim me vitin 2014.

3.6. Rekomandimet relevante dhe niveli i prioritetit

Rekomandim 7 - Grupi A (Rëndësi primare, periudhë afatshkurtër)

Të kryhen hulumtime të mëtejshme për të vlerësuar burimet e nevojshme (numri i gjyqtarëve profesionistë) në gjykatat e ndryshme nën dritën e ngarkesës së çështjeve dhe për të optimizuar rindarjen e burimeve ndërmjet Gjykatave Themelore dhe Gjykatës së Apelit.

Ky rekomandim vazhdon të jetë aktual. Në vitin 2017 u vërejt një rritje e numrit të gjyqtarëve në gjykatat themelore dhe në Gjykatën e Apelit, ndërsa numri i gjyqtarëve në Gjykatën Supreme është ulur. Gjithsesi, përqindja e shpërndarjes së gjyqtarëve sipas shkallëve tregon një rritje vetëm në shkallën e parë; në shkallën e dytë përqindja nuk ka ndryshuar; dhe në shkallën e tretë përqindja është ulur. Për më tepër, shifrat e raportuara vazhdojnë të jenë vlera nominale (dmth. numri i pozitive), dhe jo shifrat korresponduese me barasvlerë të plotë (sipas metodologjisë CEPEJ), pasi informacioni mbi lejet e maternitetit apo mbi punësimin part-time mbledhet në nivelin e gjykatave, e jo të KGJK-së.

Planifikimi i burimeve të nevojshme (numri i gjyqtarëve profesionistë) në gjykatat e ndryshme kërkon si parakusht grumbullimin e të dhënave specifike për llogaritjen e numrit të gjyqtarëve të punësuar në secilin rast në barasvlerë me orar të plotë. Një vlerësim i saktë dhe i përgjithshëm kërkon gjithashtu mbledhjen e informacionit mbi fushëveprimin e gjyqtarëve, ngarkesën e lëndëve të gjyqtarëve në çdo departament dhe në çdo gjykatë, numrin e lëndëve më të vjetra se dy vjet etj.

Rekomandim 9, 12 - Grupi B (Rëndësi primare, periudhë afatmesme)

Rekomandim 9: Të aprovohen politika dhe të miratohen masa që synojnë rritjen e përfaqësimit të grave midis gjyqtarëve dhe kryetarëve të gjykatave.

Rekomandim 12: Të futen politika dhe të miratohen masa që synojnë rritjen e përfaqësimit të grave midis prokurorëve dhe kryeprokurorëve.

Në konstatuam që në vitin 2014 përqindja e gjyqtarëve dhe kryetarëve femra të gjykatave në Kosovë si edhe e prokurorëve dhe krye-prokurorëve ishte më e ulët mes vendeve anëtarë të Këshillit të Evropës të përfshirë në Vlerësimin 2014 (28% gjyqtare femra; 36% prokurore femra). Në 2017, numri i gjyqtarëve femra është rritur (nga 28% në 32%) por numri i kryetarëve të gjykatave femra është ulur. Gjithashtu, përqindja e përfaqësimit të femrave në kategorinë e prokurorëve është përmirësuar në krahasim me vitin 2014, por 100% e posteve si krye-prokuror ishin të mbuluar nga meshkuj në 2017.

Rritja e përqindjes së gjyqtarëve dhe prokurorëve femra në 2017 është një trend pozitiv, por nuk është e qartë nëse kjo është e lidhur me masa specifike në këtë drejtim. Është e rëndësishme që KG-JK-ja, KPK-ja dhe institucionet e tjera përkatëse të hetojnë arsyet për përfaqësimin e ulët të femrave në mesin e personelit profesional gjyqësor dhe prokurorial, në nivele të ndryshme, dhe të miratojnë masat adekuate për të adresuar situatën.

Rekomandim 8 - Grupi C (Rëndësi dytësore, periudhë afatshkurtër dhe afatmesme)

Të kryhen hulumtime të mëtijshme për të parë nëse shpenzimet e stafit jo-gjyqtar duhet të reduktohen dhe të përfshihen rekomandime se si të procedohet (p.sh. duke përdorur shërbimet e jashtme) dhe të parashikohen mënyra për të rritur numrin e personelit që drejtpërdrejt ndihmon gjyqtarët (duke mbushur pozicionet vakante, duke rekrutuar përkohësisht të trajnuarit, etj).

Në 2014 në konstatuam se kishte një numër të lartë të stafit administrativ dhe teknik për gjyqtar, por një numër të vogël të stafit që ndihmon drejtpërdrejt gjyqtarët. Në 2017 gjykatat në Kosovë punësuan 210 persona me shumë se në 2014, nga të cilët vetëm 16 persona ishin ndihmës gjyqtare. Gjithsesi, vlerat e stafit jo-gjyqtar për çdo gjyqtar tregojnë se në 2017 numri është ulur.

Duhet theksuar se këto të dhëna janë të ndikuara nga fakti se llogaritjet janë bërë në bazë të vlerave nominale në vend të vlerave në barasvlerë me orar të plotë, për gjyqtarët dhe personelin jo gjyqtar. **Si prioritet, duhet të mblidhen informacione specifike për të llogaritur shifrat në barasvlerë me orar të plotë për të dy kategoritë.**

Rekomandim 11 - Grupi C (Rëndësi dytësore, periudhë afatshkurtër dhe afatmesme)

Të kryhen hulumtime të mëtijshme nëse duhet të zvogëlohen shpenzimet e stafit jo-prokurorial dhe të përfshihen rekomandime në lidhje me si të procedohet (shërbimet e jashtme) dhe të parashikohen mënyra për të rritur numrin e stafit që drejtpërdrejt ndihmon prokurorët (duke plotësuar pozicionet vakante, duke rekrutuar përkohësisht të trajnuarit, etj).

Në 2014 në konstatuam se kishte një numër të lartë të stafit të bashkangjitur shërbimit të prokurorisë për prokuror publik, në krahasim me disa nga anëtarët e Këshillit të Evropës. Në 2017, shërbimi i prokurorisë publike në Kosovë punësoi 54 persona më shumë se në 2014, por sidoqoftë numri i stafit për prokuror ishte me i ulët se sa në 2014.

Si më sipër, duhet theksuar se këto të dhëna janë të ndikuara nga fakti se llogaritjet janë bërë në bazë të vlerave nominale, në vend të vlerave në barasvlerë me orar të plotë, për prokurorët si edhe stafin në shërbim të prokurorëve. **Si prioritet, duhet të mblidhen informacione specifike për të llogaritur shifrat e në barasvlerë me orar të plotë për të dy kategoritë.**

4. EFIKASITETI I VEPRIMTARISË SË GJYKATAVE

CEPEJ përdor dy tregues kyç për vlerësimin e performancës së gjykatave.⁵ Treguesi i parë, Norma e Zgjidhjes së Lëndëve (CR), mat sesa, efektivisht, gjykatat e një shteti ose institucioni janë në gjendje të përbalen me ngarkesën e lëndëve gjyqësore. Treguesi i dytë, Koha e Nevojshme për Likuidimin e Lëndëve (DT) e përlogaritur, mat numrin e vlerësuar të ditëve që nevojiten për zgjidhjen përfundimtare të një çështjeje gjyqësore.

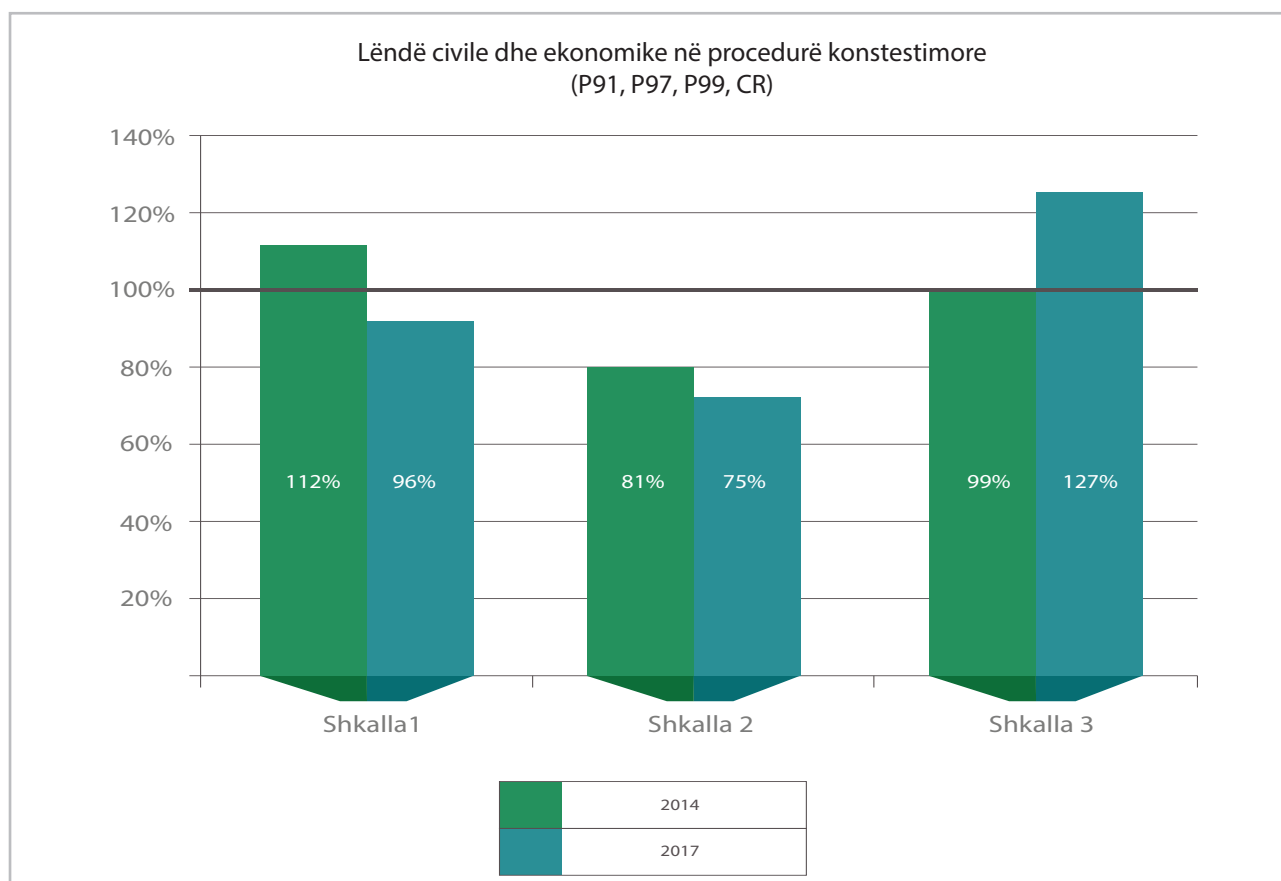
4.1. Lëndët civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore: treguesit e ngarkesës dhe të performancës

	Shkalla 1°					
	Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)	Në hyrje	Të zgjidhura	Të vjetra në fund (31.12.XXXX)	CR (%)	DT (dite)
Kosova* (2014)	45 997	16 731	18 656	44 072	111,5%	862
Kosova* (2017)	41 710	18 381	17 600	42 491	95,8%	881
Ndryshimi (%)	-9,3%	9,9%	-5,7%	-3,6%	-14,1%	2,2%

	Shkalla 2°					
	Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)	Në hyrje	Të zgjidhura	Të vjetra në fund (31.12.XXXX)	CR (%)	DT (dite)
Kosova* (2014)	5 986	5 215	4 219	6 982	80,9%	604
Kosova* (2017)	10 109	6 205	4 649	11 665	74,9%	916
Ndryshimi (%)	68,9%	19,0%	10,2%	67,1%	-7,4%	51,6%

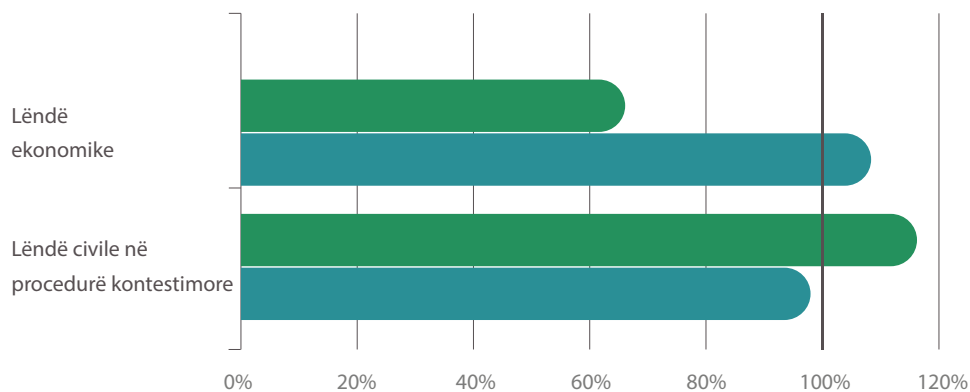
	Shkalla 3°					
	Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)	Në hyrje	Të zgjidhura	Të vjetra në fund (31.12.XXXX)	CR (%)	DT (dite)
Kosova* (2014)	91	498	495	94	99,4%	69
Kosova* (2017)	135	336	427	44	127,1%	117
Ndryshimi (%)	48,4%	-32,5%	-13,7%	-53,2%	27,9%	68,5%

⁵ Udhëzimet GOJUST i ftojnë shtetet anëtare të Këshillit të Europës të organizojnë sistemin e mbledhjes së të dhënave në mënyrë që të jenë në gjendje të japin informacionin përkatës për përlogaritjen e treguesve të tillë. CEPEJ(2008)11.

- Në vitin 2017 ka patur një ulje të normës së zgjidhjes së lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore në shkallën e parë (gjykatat themelore dhe Dhoma e posaçme) dhe në Gjykatën e Apelit. Në shkallën e tretë norma e zgjidhjes është përmirësuar dhe numri i lëndëve të vjetra në fund të vitit u reduktua (3.6%).
- Në shkallën e parë norma e zgjidhjes së lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore ishte pozitive në 2014, kurse në 2017 gjykatat nuk arritën të zgjidhnin një sasi lëndësh të barabartë apo me të madhe se lëndët në hyrje (norma e zgjidhjes më e ulët se 100%). Nga një anë, lëndët në hyrje u shtuan 9.9% në krahasim me vitin 2014, dhe nga ana tjetër në 2017 gjykatat zgjidhën një numër më të ulët lëndësh (17,600) në krahasim me vitin 2014 (18,656). Në fund të vitit 2017 numri i lëndëve të vjetra u rrit 2% (ose 781 lëndë të vjetra më shumë).
- Në shkallën e dytë, norma e zgjidhjes së lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore ishte veçanërisht e ulët (81%) që në vitin 2014, fakt i cili tregon një paaftësi të Gjykatës së Apelit për të përballuar numrin e lëndëve civile dhe ekonomike të pranuar, edhe pse ky numër ishte i pakët (0,28 lëndë për 100 banorë). Në 2017, norma e zgjidhjes është ulur akoma më tepër (75%) duke evidentuar një situatë kritike në Gjykatën e Apelit. Gjykata e Apelit zgjidhi 10.2% lëndë më shumë se në vitin 2014, por kjo nuk qe e mjaftueshme për të përballuar një rritje prej 19% të lëndëve të pranuar. Në fund të vitit 2017 numri i lëndëve të vjetra u rrit 15%.

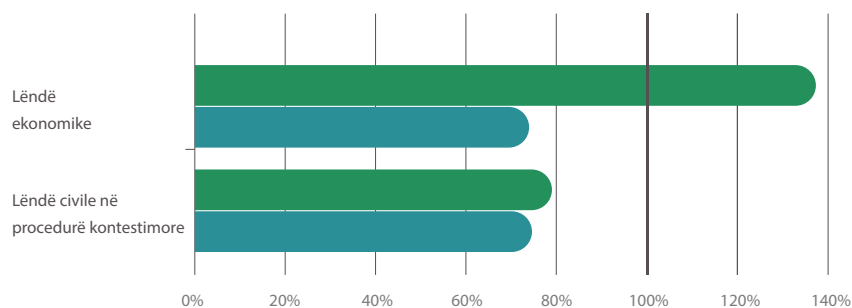
Norma e zgjidhjes së lëndëve në shkallën 1°
(e shpërbërë)

		Lëndë civile në procedurë kontestimore	Lëndë ekonomike
	CR në 2014	113,57%	63,32
	CR në 2017	96,33%	107,49%

Norma e zgjidhjes së lëndëve në shkallën 2°
(e shpërbërë)

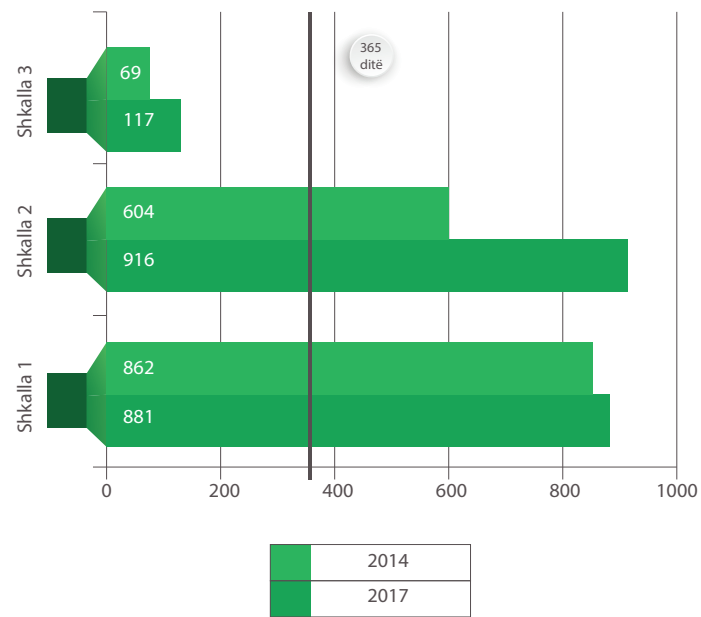

		Lëndë civile në procedurë kontestimore	Lëndë ekonomike
	CR në 2014	78,31%	136,96%
	CR në 2017	75,05%	72,81%

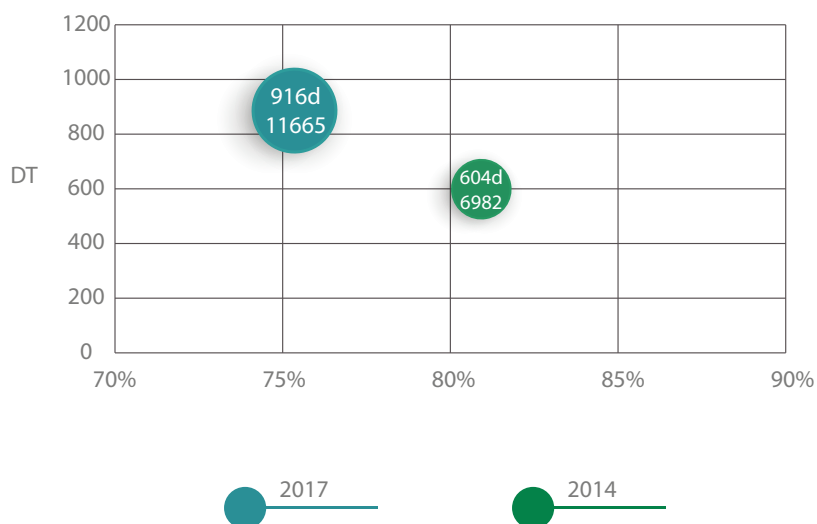
- Analiza e shpërbërë e normës së zgjidhjes së lëndëve në këtë kategori (lëndë civile dhe lëndë ekonomike) tregon se në vitin 2017, në shkallën e parë, gjykatat patën vështirësi për të përballuar numrin e lëndëve të pranura, vetëm në lidhje me lëndët civile në procedurë kontestimore. Në shkallën e dytë, norma e zgjidhjes së lëndëve në Gjykatën e Apelit ishte negative për lëndet civile si edhe për ato ekonomike, dhe më e ulët se në vitin 2014.

Lëndë civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore (P91, P97, P99, DT)

- Sic është cekur më lart në analizën e normës së zgjidhjes së lëndëve, edhe për sa i përket kohës së nevojshme për likuidimin e lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore, situata është problematike në shkallën e parë (gjykatat themelore dhe Doma e posacme) dhe në Gjykatën e Apelit. Në Gjykatën e Apelit, në 2017, DT-ja (916 dite) u rrit 51.6% në krahasim me vitin 2014 (604 ditë).

Lëndë civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore në apel

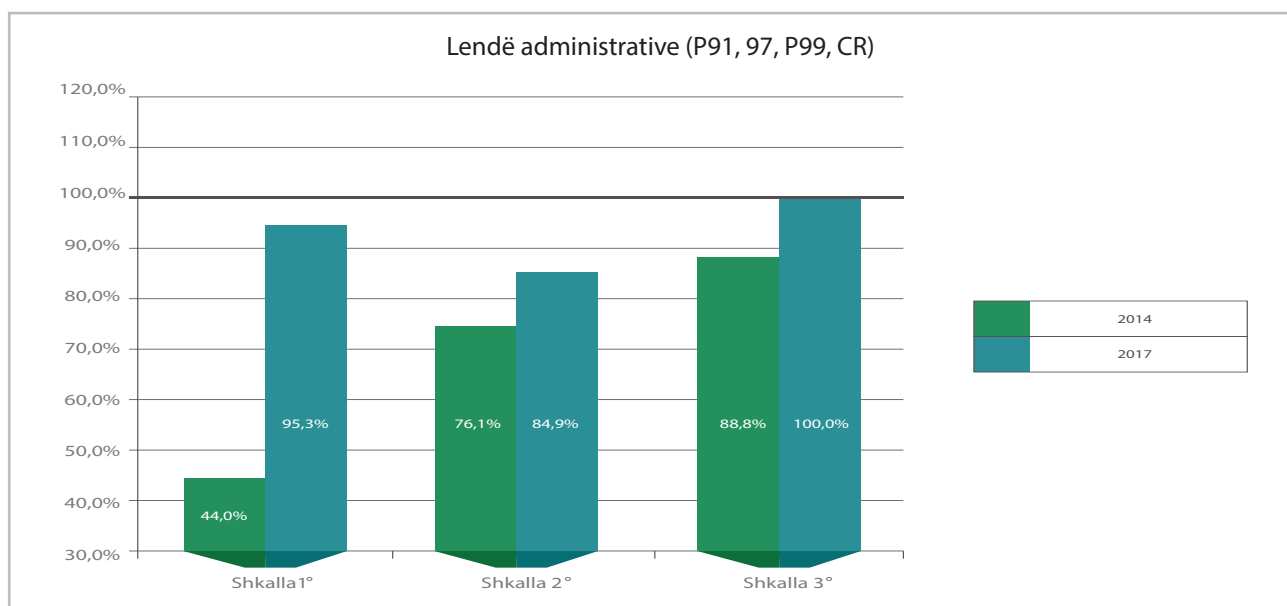
4.2. Lëndët administrative: treguesit e ngarkesës dhe të performancës

P91, P97, P99: Lëndët administrative (Nr. absolut)

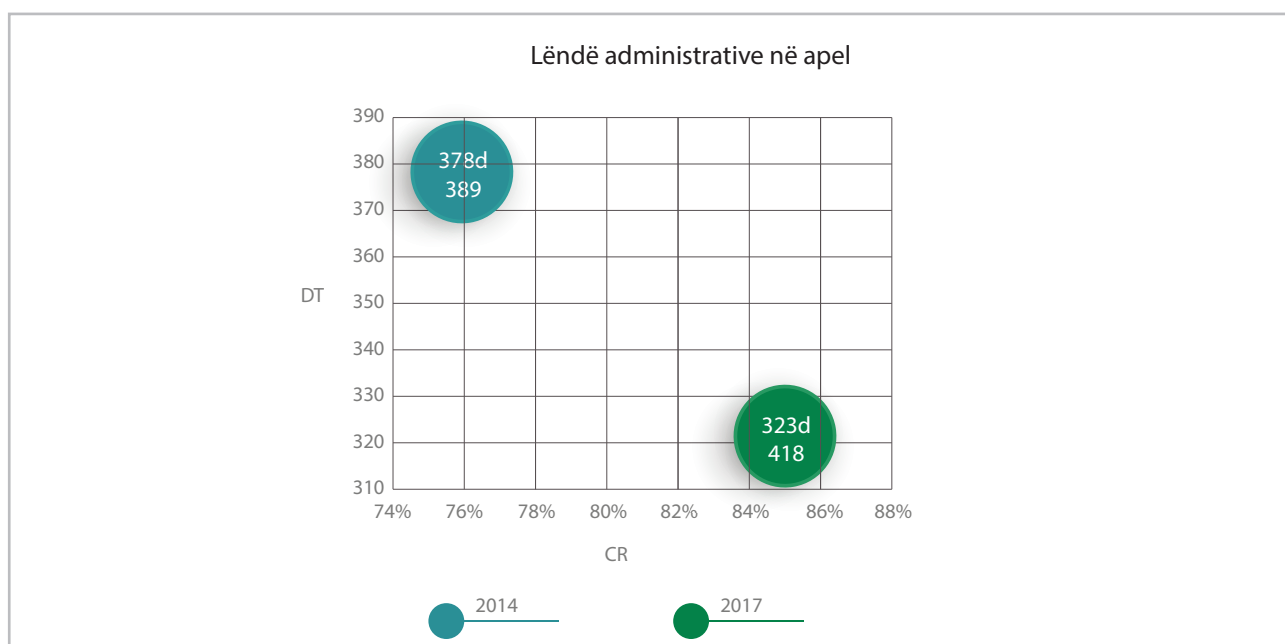
	Shkalla 1°					
	<i>Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)</i>	<i>Në hyrje</i>	<i>Të zgjidhura</i>	<i>Të vjetra në fund (31.12.XXXX)</i>	<i>CR (%)</i>	<i>DT (dite)</i>
Kosova* (2014)	2 601	2 568	1 130	4 039	44,0%	1 305
Kosova* (2017)	5 192	2 380	2 268	5 304	95,3%	854
Ndryshimi (%)	99,6%	-7,3%	100,7%	31,3%	116,6%	-34,6%

	Shkalla 2°					
	<i>Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)</i>	<i>Në hyrje</i>	<i>Të zgjidhura</i>	<i>Të vjetra në fund (31.12.XXXX)</i>	<i>CR (%)</i>	<i>DT (dite)</i>
Kosova* (2014)	271	494	376	389	76,1%	378
Kosova* (2017)	334	556	472	418	84,9%	323
Ndryshimi (%)	23,2%	12,6%	25,5%	7,5%	11,5%	-14,4%

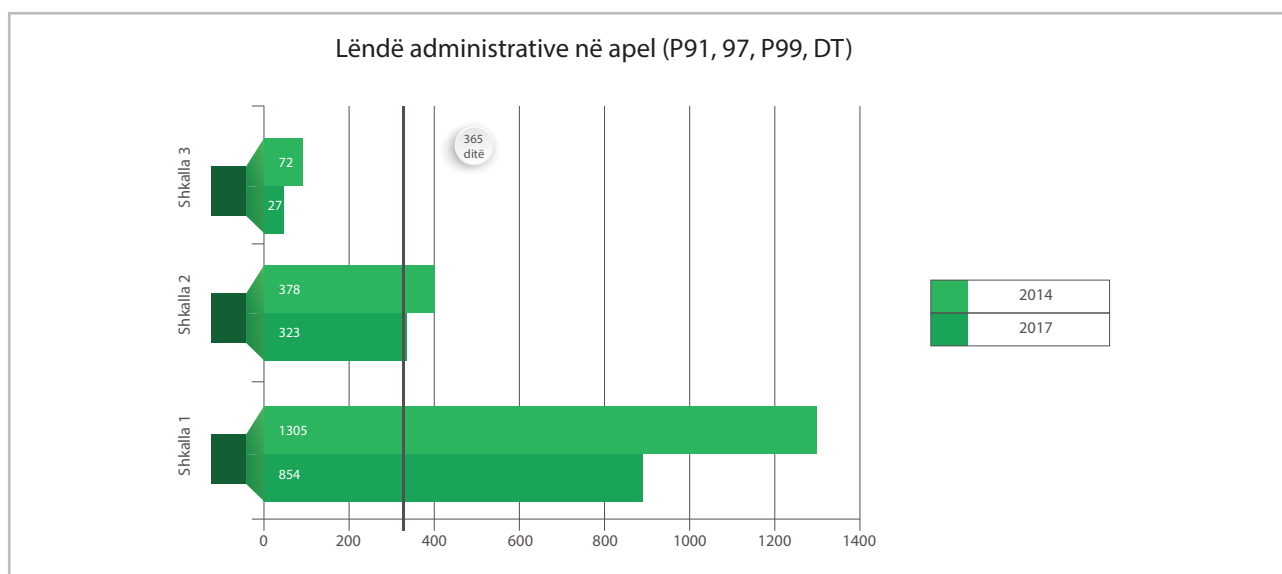
	Shkalla 3°					
	<i>Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)</i>	<i>Në hyrje</i>	<i>Të zgjidhura</i>	<i>Të vjetra në fund (31.12.XXXX)</i>	<i>CR (%)</i>	<i>DT (dite)</i>
Kosova* (2014)	5	80	71	14	88,8%	72
Kosova* (2017)	10	137	137	10	100,0%	27
Ndryshimi (%)	100,0%	71,3%	93,0%	-28,6%	12,7%	-63,0%

- Në vitin 2017 ka patur përmirësime të normës së zgjidhjes së lëndëve administrative në secilën shkallë. Gjithsesi, norma e zgjidhjes vazhdon të jetë negative në shkallën e parë (gjykatat themelore dhe Dhoma e posaçme) dhe në Gjykatën e Apelit. Në shkallën e tretë, në 2017, gjykatat arritën të përballonin numrin e lëndëve në hyrje (CR 100). Si rrjedhojë, numri i lëndëve të vjetra në fund të vitit nuk pati ndryshime (10 lëndë).
- Në shkallën e parë norma e zgjidhjes të kësaj kategorie lëndësh pati një rritje të konsiderueshme – 116.6% në krahasim me vitin 2014. Gjithsesi, gjykatat nuk arritën të zgjidhnin një sasi lëndësh të barabartë apo me të madhe se lëndët në hyrje, megjithëse lëndët e pranura u reduktuan 7.3% në krahasim me vitin 2014, dhe numri i lëndëve administrative të zgjidhura në 2017 (2,268) ishte dy here më i lartë se në 2014 (1,130). Në fund të vitit 2017 numri i lëndëve të vjetra u rrit 31.3% (ose 1,265 lëndë të vjetra më shumë).

- Në shkallën e dytë, norma e zgjidhjes së lëndëve administrative është më e ulët në këtë kategori lëndësh – 76.1% në 2014 dhe 84.9% në 2017. Vlerat e ulëta të normës së zgjidhjes, tregojnë edhe një herë paaftësinë e Gjykatës së Apelit për të përballuar numrin e lëndëve, edhe pse ky numër ishte i pakët (0,03 lëndë për 100 banorë të pranura në 2014 dhe në 2017). Gjykata e Apelit zgjidhi 25.5% lëndë më shumë se në vitin 2014, por kjo nuk qe e mjaftueshme për të përballuar një rritje prej 12.6% të lëndëve të pranura. Në fund të vitit 2017 numri i lëndëve të vjetra u rrit 7.5%.

- Për shkak të rritjes së normës së zgjidhjes së lëndëve, vlerat e kohës së nevojshme për likuidimin e lëndëve administrative janë përmirësuar në secilën shkallë. Sidoqoftë, situata vazhdon të jetë kritike në shkallën e parë ku koha e nevojshme në 2017 ishte mbi dy vjet e katër muaj (854 dite), dhe numri i lëndëve administrative të vjetra u rrit 31.3% në krahasim me vitin 2014.

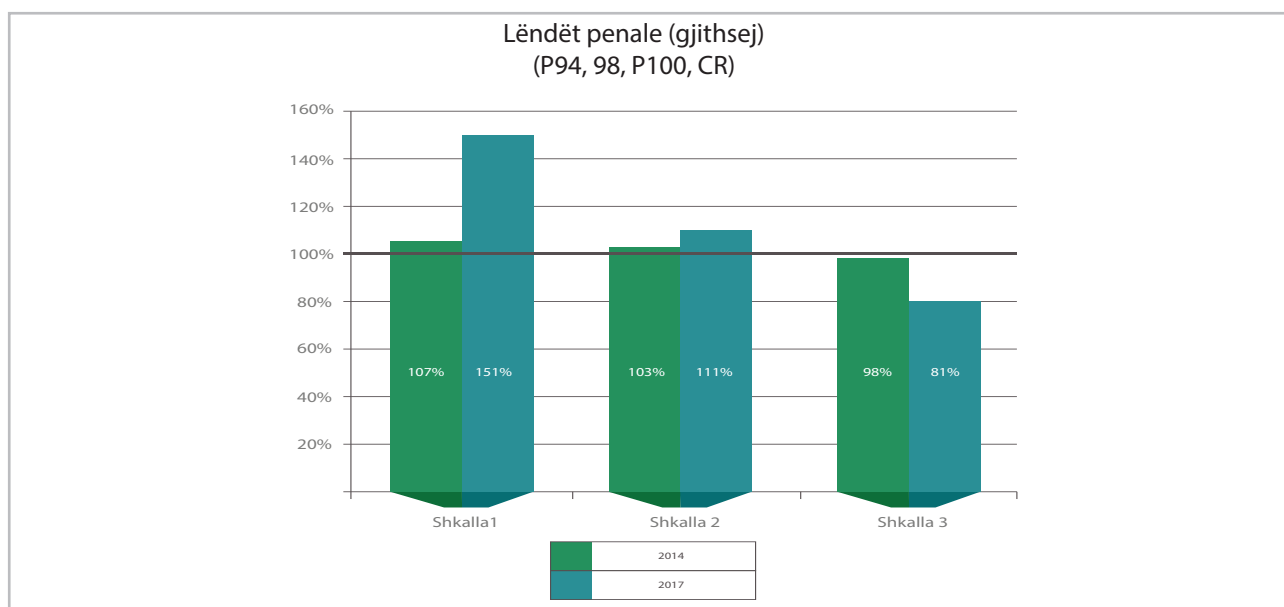
4.3. Lëndët penale: treguesit e ngarkesës dhe të performancës

P94, P98, P100: Lëndët penale gjithsej (numri absolut)

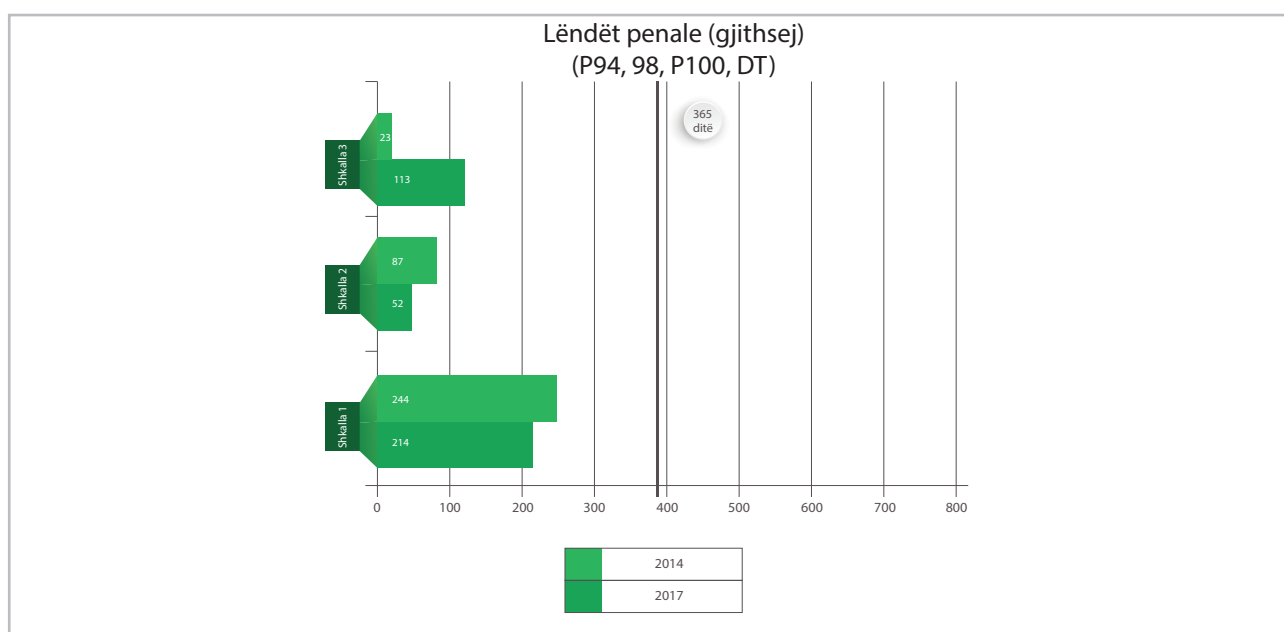
	Shkalla 1°					
	Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)	Në hyrje	Të zgjidhura	Të vjetra në fund (31.12.XXXX)	CR (%)	DT (dite)
Kosova* (2014)	257 424	324 194	348 833	232 758	107,6%	244
Kosova* (2017)	235 644	162 914	246 289	152 269	151,2%	214
Ndryshimi (%)	-8,5%	-49,7%	-29,4%	-34,6%	40,5%	-12,1%

	Shkalla 2°					
	Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)	Në hyrje	Të zgjidhura	Të vjetra në fund (31.12.XXXX)	CR (%)	DT (dite)
Kosova* (2014)	991	3 618	3 720	889	103%	87
Kosova* (2017)	804	2 972	3 307	469	111%	52
Ndryshimi (%)	-18,9%	-17,9%	-11,1%	-47,2%	8,2%	-40,7%

	Shkalla 3°					
	Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)	Në hyrje	Të zgjidhura	Të vjetra në fund (31.12.XXXX)	CR (%)	DT (dite)
Kosova* (2014)	18	426	418	26	98%	23
Kosova* (2017)	61	552	449	164	81%	133
Ndryshimi (%)	238,9%	29,6%	7,4%	530,8%	-17,1%	487,2%

- Për sa i përket lëndëve penale në përgjithësi, në vitin 2017 norma e zgjidhjes në shkallën e parë dhe në Gjykatën e Apelit qëndroi pozitive dhe u rrit akoma më shumë, duke patur efekte pozitive në reduktimin e lëndëve të vjetra. Në shkallën e tretë norma e zgjidhjes së lëndëve pati një ulje të rëndësishme (nga 98% në 81%). Megjithatë numri i lëndëve të vjetra përpara Gjykatës Supreme është relativisht i ulët, situata është problematike sepse midis vitit 2014 (26 lëndë) dhe 2017 (164 lëndë) numri i lëndëve të vjetra pësoi një rritje prej 531%.

- Vlerat e kohës së nevojshme për likuidimin e lëndëve penale janë relativisht të ulëta (më pak se një vit). Për shkak të rritjes së normës së zgjidhjes në shkallën e parë dhe të dytë, DT-ja është ulur në krahasim me vitin 2014. Edhe në shkallën e tretë, ku norma e zgjidhjes është e ulët (81% në 2017) koha e nevojshme për likuidimin e lëndëve është teorikisht e shkurtër (më pak se katër muaj) pasi numri i lëndëve të vjetra është relativisht i vogël.
- Në përputhje me metodologjinë e CEPEJ-it, të dhënat mbi lëndët penale përmbajnë dy nën-kategori: krimet e rënda dhe kundërvajtjet/veprat e lehta. “Krimet e rënda” përfshijnë lëndët penale të trajtuara nga Departamentet e Krimeve të Rënda dhe divizionet penale të Departamenteve të Përg-

jithshme. "Kundërvajtjet/veprat e lehta" përfshijnë lëndët e trajtuara nga divizioni i kundërvajtjes pranë Departamenteve të Përgjithshme dhe nga Departamenti i të Miturve (pasi në këto raste nuk ka rrezik për heqje lirie, me përjashtim rastesh tepër të rralla). Analiza e të dhënave për cdo nën-kategori vë në pamje aspekte më të qarta mbi performancën e gjykatave në këtë fushë.

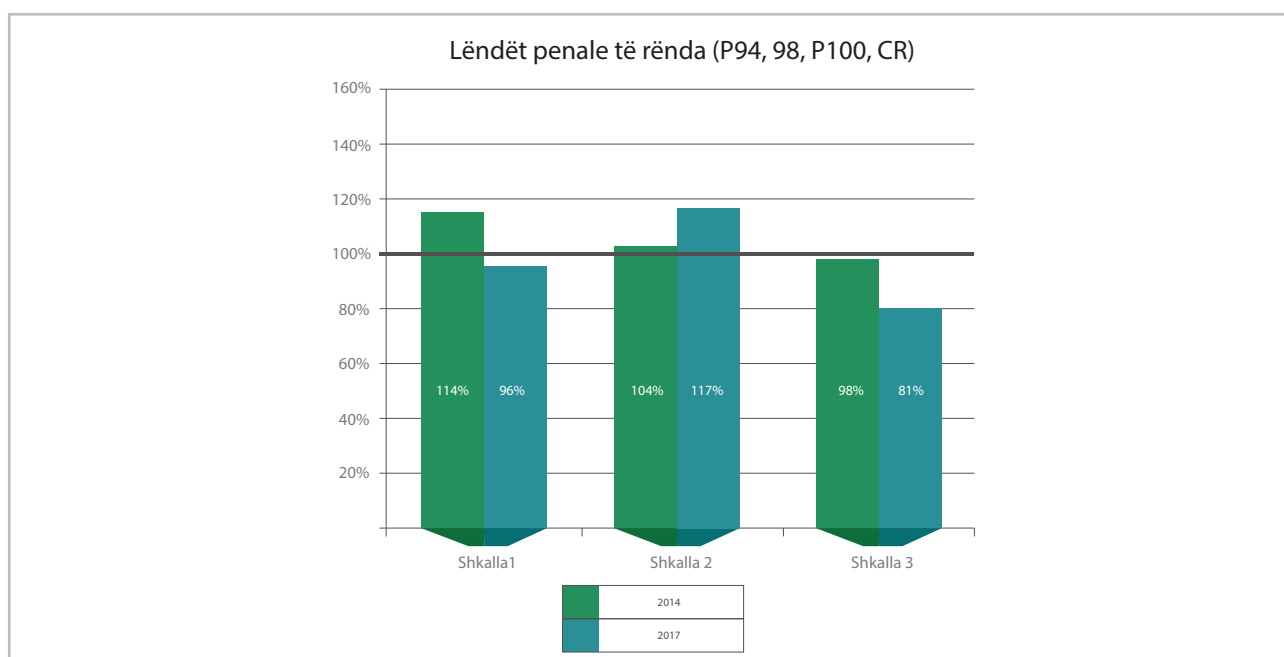
- Në 2014, rastet penale të rënda përbënin vetëm 7% të të gjitha lëndëve penale të pranura në gjykata (328,238 lëndë). Në 2017, lëndët e rënda përfaqësonin 18% të lëndëve penale të pranura (166,438 lëndë).

P94, P98, P100: Lëndë penale të rënda (numri absolut)

	Shkalla 1°					
	<i>Të vjetra në fillim (1.1.XXXX)</i>	<i>Në hyrje</i>	<i>Të zgjidhura</i>	<i>Të vjetra në fund (31.12.XXXX)</i>	<i>CR (%)</i>	<i>DT (dite)</i>
Kosova* (2014)	44 775	19 790	22 596	41 969	114%	678
Kosova* (2017)	45 055	26 797	25 698	46 154	96%	656
Ndryshimi (%)	0,6%	35,4%	13,7%	10,0%	-16,0%	-3,3%

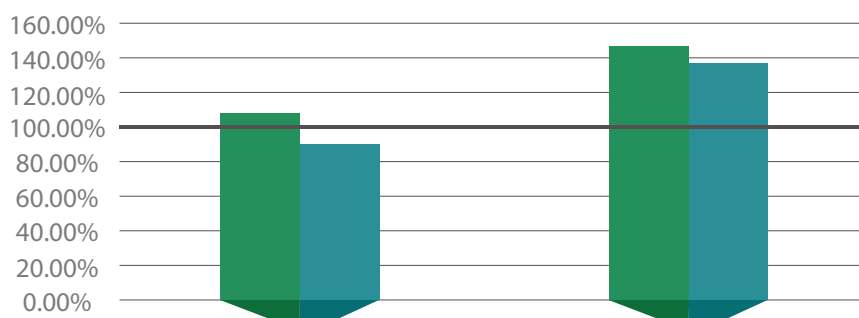
	Shkalla 2°					
	<i>Te vjetra ne fillim (1.1.XXXX)</i>	<i>Ne hyrje</i>	<i>Te zgjidhura</i>	<i>Te vjetra ne fund (31.12.XXXX)</i>	<i>CR (%)</i>	<i>DT (dite)</i>
Kosova* (2014)	987	2 328	2 431	884	104%	133
Kosova* (2017)	798	1 964	2 304	458	117%	73
Ndryshimi (%)	-19,1%	-15,6%	-5,2%	-48,2%	12,3%	-45,3%

	Shkalla 3°					
	<i>Te vjetra ne fillim (1.1.XXXX)</i>	<i>Ne hyrje</i>	<i>Te zgjidhura</i>	<i>Te vjetra ne fund (31.12.XXXX)</i>	<i>CR (%)</i>	<i>DT (dite)</i>
Kosova* (2014)	18	425	417	26	98%	23
Kosova* (2017)	59	544	443	160	81%	132
Ndryshimi (%)	227,8%	28,0%	6,2%	515,4%	-17,0%	479,3%

- Në vitin 2017, norma e zgjidhjes së lëndëve penale të rënda është ulur në shkallën e parë dhe të tretë. Në shkallën e tretë, trendi ndjek evolucionin e treguesit të performancës për të gjitha rastet penale (i analizuar më sipër) për arsye të numrit shumë të ngjashëm të çështjeve. Në shkallën e parë norma e zgjidhjes së lëndëve penale të rënda ishte pozitive në 2014 (114%) kurse të dhënat për vitin 2017 tregojnë se gjykatat nuk arritën të përballonin volumin e lëndëve në hyrje, të cilat patën një rritje prej 35.4%. Gjykata e Apelit vazhdon trendin e një performance pozitive (104% në 2014 dhe 117% në 2017) e cila ka patur efekte pozitive në reduktimin e lëndëve të vjetra (-48.2%).
- Në gjykatat themelore, rreth 95% e veprave penale të rënda janë lëndë penale në divizionin penal të Departamentit të Përgjithshëm (nga 26,797 vepra të rënda, 25,392 raste penale janë pranuar nga Departamenti i Përgjithshëm). Në vitin 2014 kjo përqindje ishte më e ulët: 88% (nga 19,790 vepra të rënda, 17,412 raste penale ishin pranuar në Departamentin e Përgjithshëm). Është e dobishme një analizë e ndarë e normës së zgjidhjes të rasteve penale të rënda të trajturara nga Departamenti i përgjithshëm dhe nga Departamenti i Krimeve të Rënda.

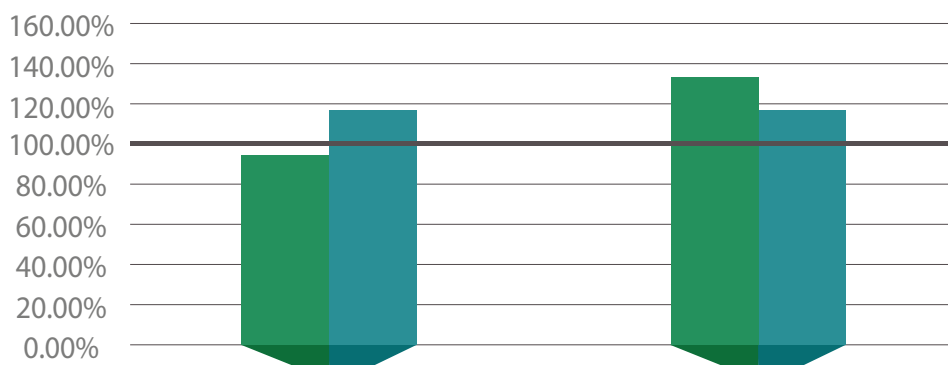
Lëndët penale të rënda në Departamentin e Përgjithshëm
dhe në Departamentin e Krimeve të Rënda
Gjykata Themelore

		Departamenti i përgjithshëm/ Divizioni Penal	Departamenti i krimeve të rënda
	CR në 2014	109.10%	151.35%
	CR në 2017	93.10%	137.37%

- Megjithatë norma e zgjidhjes së lëndëve në 2017 është ulur në të dy departamentet në krahasim me vitin 2014, situata në Departamentin e përgjithshëm është më problematike. Statistikat për vitin 2017 tregojnë se ky departament ka patur vështirësi të trajtojë numrin e lëndëve në hyrje. Si rrjedhojë numri i lëndëve në pritje në fund të vitit është rritur.

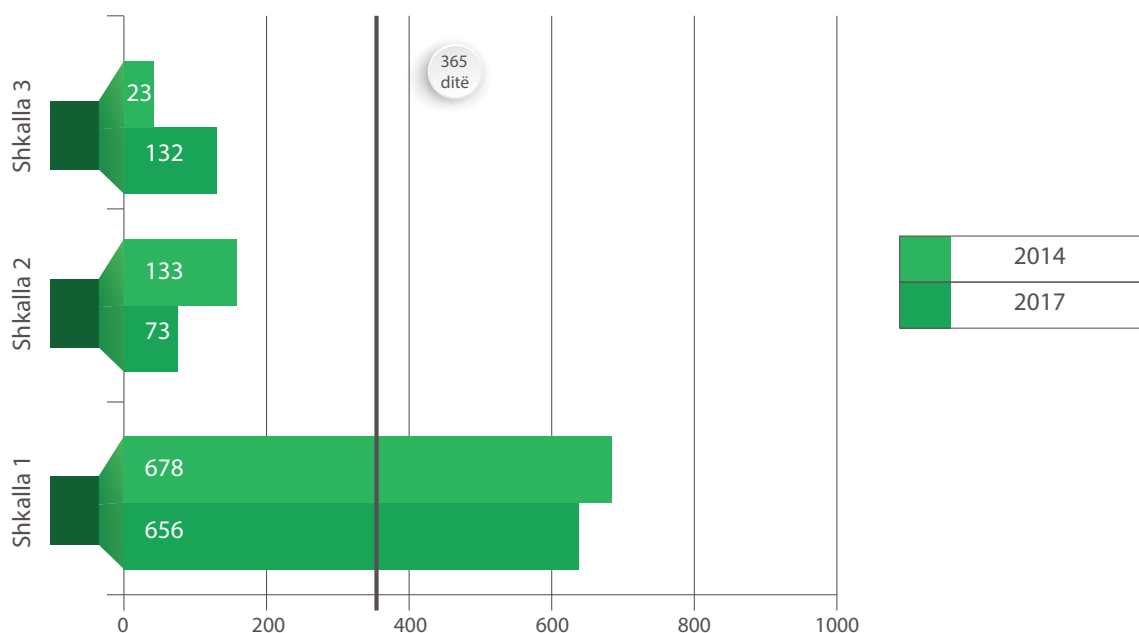
Lëndët penale të rënda në Departamentin e Përgjithshëm
dhe në Departamentin e Krimeve të Rënda
Gjykata e Apelit

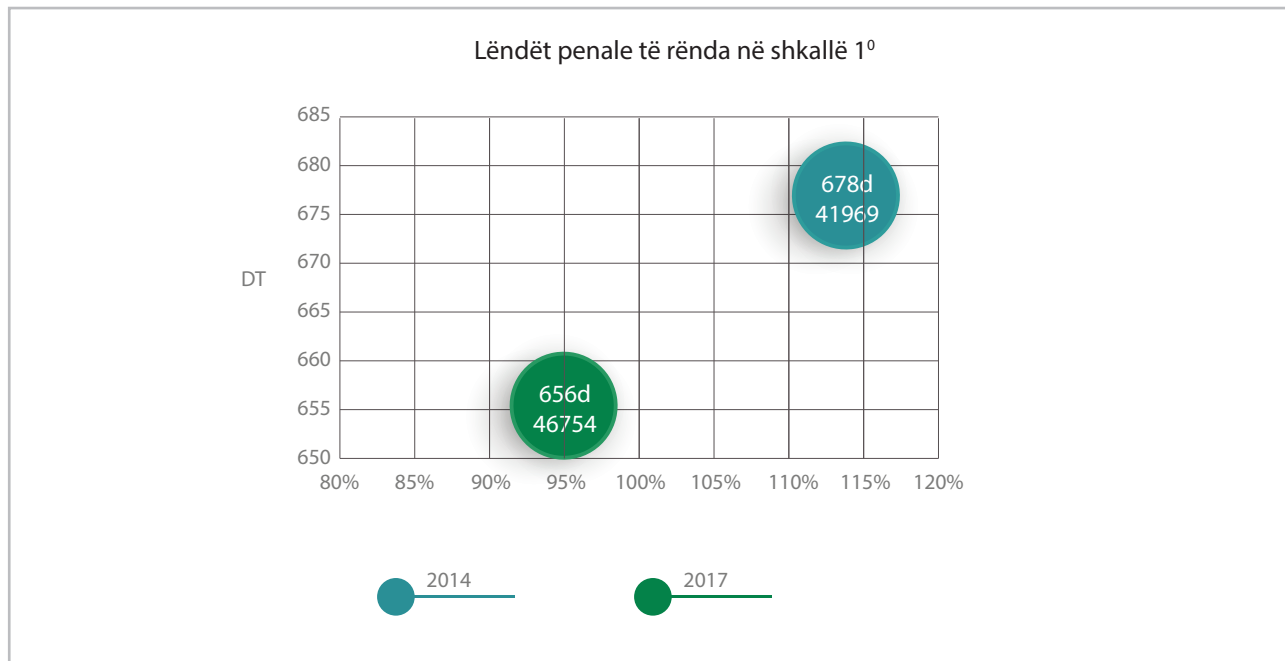
		Departamenti i përgjithshëm/ Divizioni Penal	Departamenti i krimeve të rënda
	CR në 2014	95,59%	128,30%
	CR në 2017	116,68%	118,78%

- Në Gjykatën e Apelit, analiza e performancës së dy departamenteve në 2017 është pozitive (mbi 100%). Norma e zgjidhjes së lëndëve në Departamentin e Krimeve të Rënda, megjithëse pozitive, është ulur në krahasim me vitin 2014.

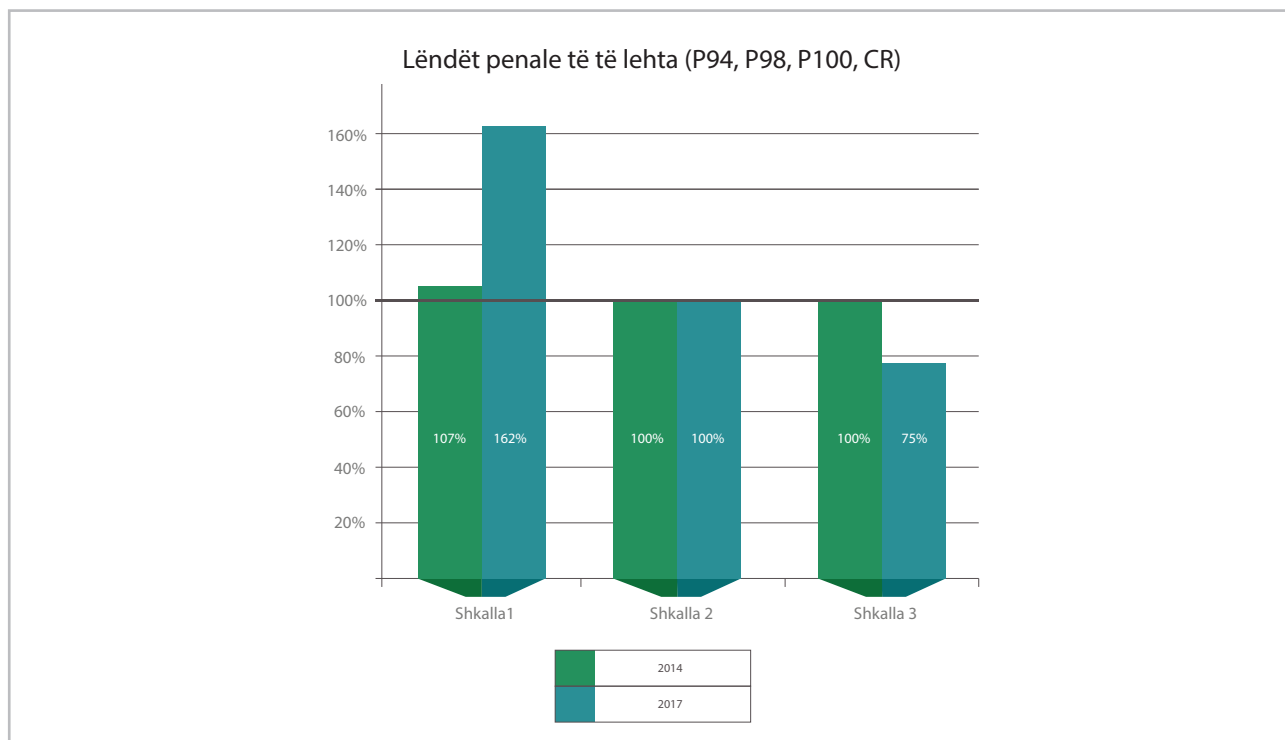
Lëndët penale të rënda (P94, P98, P100, DT)

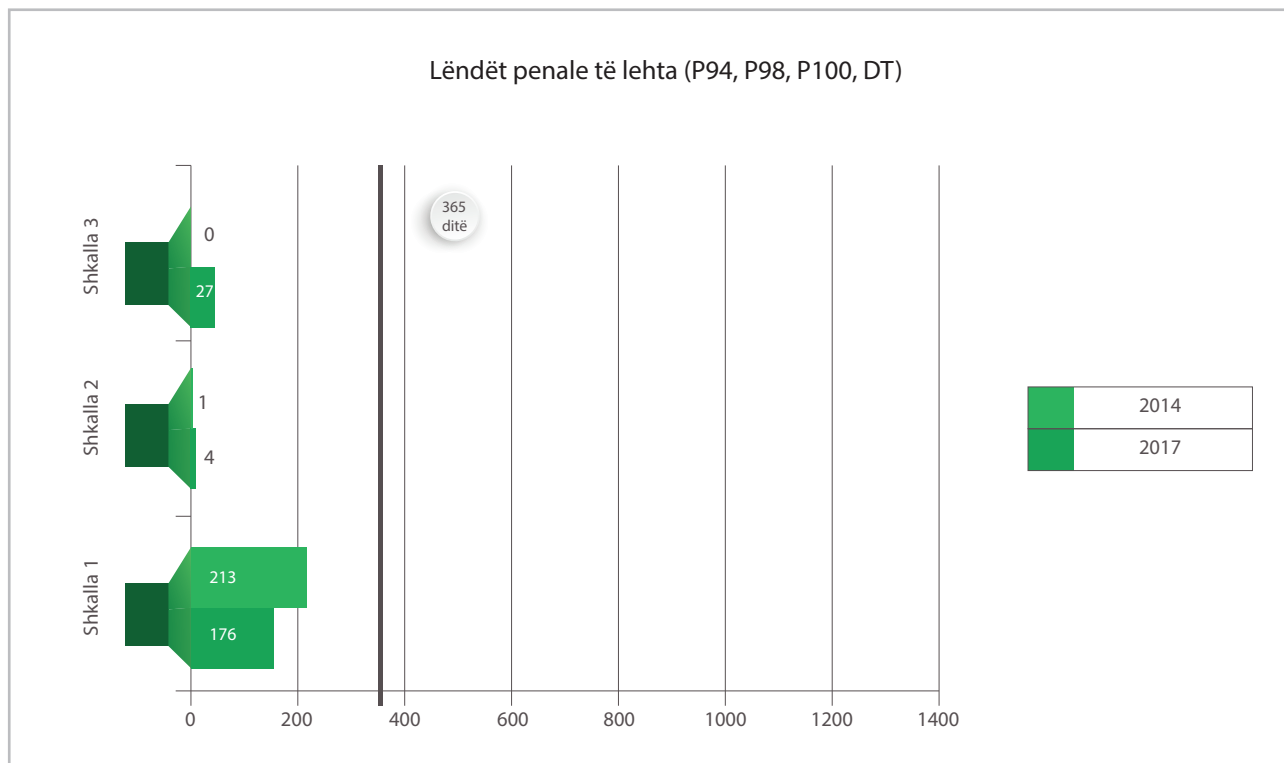
- Vlerat e kohës së nevojshme për likuidimin e lëndëve penale të rënda janë relativisht të ulëta në shkallën e apelit dhe përpara Gjykatës Supreme (më pak se 2,5 muaj në shkallën e dytë dhe 4.5 muaj në shkallën e tretë). Në shkallën e parë, koha e nevojshme për likuidimin e lëndëve pësoi një përmirësim të vogël (nga 678 ditë në 2014, në 656 ditë në 2017) për shkak të numrit më të lartë të lëndëve të zgjidhura në 2017 (25,698) në krahasim me vitin 2014 (22,596 lëndë). Megjithatë jo kritike për momentin, është i rëndësishëm një monitorim i vazhdueshëm i kohës së nevojshme për likuidimin e lëndëve.

- Sic u përmend më parë, në vitin 2017, norma e zgjidhjes së lëndëve penale të rënda në shkallën e parë pësoi një ulje, nga vlera pozitive në negative. Për arsye të numrit më të lartë të lëndëve të zgjidhura në 2017 në krahasim me vitin 2014 koha e nevojshme për likuidimin e lëndëve u reduktua nga 678 në 656 ditë. Gjithsesi numri i lëndëve të vjetra në fund të vitit ka patur një rritje prej 10%.

- Në 2014, rastet penale të lehta përbënin shumicën (93%) e të gjitha lëndëve penale të pranura në gjykata (328,238 lëndë). Në 2017, lëndët e lehta vazhdojnë të përfaqësojnë pjesën më të madhe (82%) të lëndëve penale të pranura (166,438 lëndë).
- Në vitin 2017, norma e zgjidhjes së lëndëve penale të lehta vazhdon të jetë pozitive në shkallën e parë dhe të dytë. Norma e zgjidhjes së lëndëve penale të lehta në shkallën e parë pësoi një rritje nga 107% në 2014 në 162% në 2017. Situata shpjegohet duke vëzhguar numrin e çështjeve të pranura në 2017 i cili pati 55.3% ulje në krahasim me vitin 2014. Në shkallën e dytë, Gjykata e Apelit mundi të trajtonte të gjitha rastet e pranura gjatë vitit 2014 dhe 2017, pa patur mundësinë për të reduktuar numrin e lëndëve të vjetra. Në shkallën e tretë norma e zgjidhjes së lëndëve është ulur në krahasim me vitin 2014 (nga 100% në 75%) por duhet patur parasysh numri shumë i ulët i lëndëve (8 lëndë të pranura dhe 6 të zgjidhura në 2017).

- Vlerat e kohës së nevojshme për likuidimin e lëndëve penale të rënda janë relativisht të ulëta në të gjitha shkallët (më pak se një vit). Kohëzgjatja në shkallën e tretë nuk është treguese për shkak të numrit shumë të vogël të lëndëve të kësaj kategorie të trajtuara nga Gjykata Supreme: gjatë vitit 2017 Gjykata Supreme zgjidhi 6 lëndë penale të lehta dhe në fund të vitit ngelen 4 lëndë të vjetra.

4.4. Rekomandimet relevante dhe niveli i prioritetit

Rekomandim 19 - Grupi A (Rëndësi primare, periudhë afatshkurtër)

Të vlerësohet në mënyrë të rregullt, bazuar në metodologjinë CEPEJ, sistemi gjyqësor në Kosovë për të përmirësuar cilësinë dhe efikasitetin e tij.

Vlerësimi 2017 tregon disa trende interesante evolucioni mbi efikasitetin e sistemit gjyqësor në Kosovë. Vlerësimi u krye në një kohë relativisht të shkurtër; pra vlerësime të rregullta periodike për funksionimin e sistemit gjyqësor në Kosovë, duke përdorur Skemën e Vlerësimit të CEPEJ-it dhe shënimin shpjegues të tij, me qëllim identifikimin e evolucioneve dhe tendencave dhe të matjen e ndikimit të reformave të politikave

të drejtësisë, janë të mundshme. **Rekomandimi 19 është rekomandim kyç, i cili është prekontitë dhe bën të mundur realizimin e rekomandimeve të tjera.**

KoSEJ mund të ndihmojë bashkëbiseduesit e Kosovës në përgatitjen dhe zhvillimin e një procesi të qendrueshëm të grumbullimit të të dhënave (sipas Rekomandimit 19).

Janë të nevojshëm:

- Përcaktimi i një koordinatori - mundësisht në Ministrinë e Drejtësisë (MD) - i cili mund të përfshihet në afatgjatë në këtë lloj vlerësimi me detyrën e mbledhjes së të dhënave të marra nga bashkëbiseduesit e ndryshëm (duke përdorur metodologjinë CEPEJ), vlerësimin e tyre dhe përgatitjen e tabelave dhe grafikeve mbi performancën e përgjithshme të sistemit. Avantazhet e një personi ose zyre të bazuar në Ministrinë e Drejtësisë janë të trefishta: së pari, MD-ja është një aktor i ndryshëm nga ata që prodhojnë statistikën dhe kjo është shumë e dobishme për rolin e koordinatorit; së dyti, roli i koordinatorit do të mbushë boshllëkun e pranuar të mungesës së një pozicioni që mbledh statistikën brenda Ministrisë së Drejtësisë; së treti, vlerësimi i përgjithshëm i sistemit të drejtësisë dhe ndërveprimi ndërmjet komponentëve të tij të ndryshëm, siç janë buxhetet, gjykatat, personeli, efikasiteti, është thelbësor për reformat e politikave në sektorin e drejtësisë të miratuara / propozuara nga MD-ja dhe për shkarkimin e funksioneve të saj. Mungesa e një departamenti / zyre statistikore në Ministrinë e Drejtësisë u shfaq si një dobësi e rëndësishme gjatë shkëmbimeve me bashkëbiseduesit në Kosovë. Shqetësimet për ndërhyrjen në pavarësinë e KGJK-së dhe KPK-së u parashtuan, mirëpo masat mbrojtëse mund të zbatohen për të shmangur ndërhyrje të tilla, duke garantuar një vlerësim të përgjithshëm të sistemit që bazohet mbi dhe bashkon statistikën sektoriale të prodhuara nga bashkëbiseduesit e ndryshëm (KPK, KGJK, ANJF, Oda e Avokatëve).
- Zhvillimi i një udhëzuesi të detajuar, në gjuhën shqipe, për përpilimin e pyetësorit të përshtatur për përdoruesit e Kosovës. Kjo do të lejojë transmetimin e "know-how" në metodologjinë CEPEJ, pavarësisht nga ndryshimet e personelit në organet e ndryshme që mbledhin të dhëna (KGJK, KPK, ANJF dhe Oda e Avokatëve) dhe do të mundësojë krahasime kuptimplote dhe vlerësim të evolucioneve me kalimin e kohës.
- Përpunimi i një procesi me afate të qarta për përgatitjen e vlerësimit të përgjithshëm në baza të rregullta (pas publikimit të raporteve vjetore nga KGJK, KPK, ANJF dhe Oda e Avokatëve).

Rekomandim 18 - Grupi A (Rëndësi primare, periudhe afatshkurtër)

Të vlerësohet nëse janë arritur qëllimet dhe objektivat e listuara në Strategjinë për Reduktimin e Lëndëve të Vjetra të 2013-ës dhe në Planin Strategjik Gjyqësor të KGJK të 2014-ës për të adresuar numrin e lëndëve të pazgjydhura, për të vlerësuar nëse janë të nevojshme reforma të mëtijshme për të ulur numrin e lëndëve të pazgjydhura, të përqendrohen në uljen si prioritet të numrit të lëndëve të vjetra në zbatimin e parimit FIFO ("hyn i pari, trajtohet i pari").

Vlerësimi 2014 vërejti se numri i lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore të pazgjydhura, si dhe numri i lëndëve administrative dhe lëndëve penale të pazgjydhura, ishte i lartë. Në vitin 2017 numri i lëndëve të pazgjydhura është rritur akoma më tepër për sa i përket lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore përpara Gjykatës së Apelit, lëndëve administrative në shkallën e parë dhe në apel, dhe lëndëve penale të rënda në shkallën e parë dhe përpara Gjykatës Supreme.

Rekomandimi mbi realizimin e qëllimeve dhe objektivave të renditur në Strategjinë për Reduktimin e Lëndëve të Vjetra 2013 dhe në Planin Strategjik Gjyqësor të KGJK-së 2014 vazhdon të jetë aktual. **Gjykatat duhet të përqendrojnë përpjekjet e tyre në reduktimin, si prioritet, e numrit të lëndëve të vjetra** në zbatimin e parimit FIFO (“hyn i pari, trajtohet i pari”), duke marrë parasysh gjithashtu lëndët prioritare të përmendura në jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Gjykatat janë të ftuara të përdorin metodologjinë CEPEJ të udhëzuesit të zbatimit “Drejt kornizave kohore evropiane për procedurat gjyqësore”. Është e rëndësishme të reduktohet numri i lëndëve të pazgjidhura, në mënyrë që keto të mos duhet të futen në sistemin e ri të informacionit për menaxhimin e lëndëve që po ndërtohet.

Rekomandim 16 dhe 17 - Grupi B (Rëndësi primare, periudhë afatmesme)

Rekomandim 16: Të kryhen hulumtime të mëtejshme dhe të shqyrtohen arsyet pse gjykatat e shkallës së parë në Kosovë përballen me probleme serioze të efikasitetit në sektorin administrativ dhe civil / ekonomik. Qëllimi i këtij hulumtimi duhet të jetë të kërkojë në veçanti, gjetjen e masave alternative të përmirësimit, sesa rritjen e burimeve, që duhet të merret parasysh si mjet i fundit.

Rekomandim 17: Të kryhen hulumtime të mëtejshme dhe të shqyrtohen arsyet prapa vështirësive të efikasitetit me të cilat ballafaqohet Gjykata e Apelit e Kosovës në trajtimin e lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore.

Vlerësimi 2014 konstatoi se norma e zgjidhjes në shkallën e parë (lëndët civile në procedurën kontestimore dhe pjesërisht lëndët administrative) dhe në shkallën e apelit (lëndët civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore, si edhe lëndët administrative) ishte i ulët. Në shkallën e parë, këto lëndë janë nën kompetencën ekskluzive të dy departamenteve të veçanta në Gjykatën Themelore të Prishtinës – Departamenti i çështjeve administrative dhe Departamenti i çështjeve ekonomike (por performanca në lidhje me çështjet ekonomike në shkallën e parë ishte pozitive në 2017). Edhe në vitin 2017, norma e zgjidhjes së lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore dhe të lëndëve administrative vazhdon të jetë negative, në veçanti në Gjykatën e Apelit.

Rekomandimet vazhdojnë ti përshtaten situatës aktuale. Janë të nevojshme hulumtime të mëtejshme në arsyet pse gjykatat e shkallës së parë në Kosovë (në veçanti Gjykata Themelore e Prishtinës) kanë probleme serioze të efikasitetit në sektorët administrativë dhe civilë. Do të ishte interesante të llogaritej dhe të krahasohej numri i lëndëve të pranuara dhe të zgjidhura për gjykatës (shifra në barasvlerë me orar të plotë) për të marrë njohuri shtesë mbi funksionimin e sistemit gjyqësor në Kosovë.

Rekomandim 14 - Grupi B (Rëndësi primare, periudhë afatmesme)

Përmirësimi i mëtejshëm i metodologjisë për përpilimin e statistikave të besueshme, në përputhje me Udhëzimet e CEPEJ-it për Statistikat Gjyqësore (GOJUST) dhe Udhëzimet e SATURN-it për menaxhimin e kohës gjyqësore dhe për të vazhduar mbledhjen e të dhënave të sakta, të cilat do të mundësojnë një diagnozë realiste të sistemit gjyqësor dhe formulimin e zgjidhjeve efektive dhe efikase për përmirësimin e efikasitetit të gjykatave dhe cilësisë së shërbimeve të ofruara të drejtësisë.

Vlerësimi 2014 vuri në pamje disa aspekte të metodologjisë të mbledhjes së të dhënave, të lidhura me fragmentimin ose bashkimin e numrit të lëndëve gjatë procesit gjyqësor, të cilat kanë një impakt në statistikat e raportuara mbi lëndët e pranuara, të zgjidhura dhe në gjykim, dhe si rrjedhojë edhe në treguesit e përllogaritur të normës së zgjidhjes së lëndëve dhe të kohës së nevojshme për likuidimin e lëndëve.

Rekomandimi vazhdon të jetë aktual. Është i nevojshëm përmirësimi i mëtejshëm i metodologjisë për përpilimin e statistikave të besueshme, në përputhje me Udhëzimet e CEPEJ-it për Statistikat Gjyqësore (GOJUST) dhe 'Udhëzimet e SATURN-it për menaxhimin e kohës gjyqësore' dhe për të vazhduar mbledhjen e të dhënave të sakta. Në veçanti, rekomandohet adoptimi i rregullave dhe mekanizmave që lejojnë korrigjimin e disa prej mangësive, sidomos, përdorimi i një kodi identifikues unik për secilën procedurë që nga fillimi i procedurës deri në vendimin përfundimtar, për të lejuar llogaritjen e kohëzgjatjes totale të procedurave. Të dhënat e kohëzgjatjes aktuale të lëndëve (te shkarkuara nga një sistem informatik funksional) duhet të monitorohen për të bërë një analizë të plotë.

5. TABELA PËRMBLEDHËSE MBI REKOMANDIMET

Rëndësi A	Rekomandime me rëndësi primare që mund të realizohen në periudhën afatshkurtër.
Rekomandim 19	Të vlerësohet në menyre të rregullt, bazuar në metodologjinë CEPEJ, sistemi gjyqësor në Kosovë për të përmirësuar cilësinë dhe efikasitetin e tij.
Rekomandim 3	Të analizohen sfidat ekzistuese për zbatimin efektiv të ligjeve të vitit 2015 për KGJK-në dhe KPK-në, gjë që përforcojnë pavarësinë e tyre buxhetore. Kjo analizë duhet të përfshijë mjetet e mundshme për të kapërcyer këto sfida dhe duhet të çojë në zbatimin e masave konkrete në këtë drejtim, të cilat përfshijnë vlerësimin e rezultateve.
Rekomandim 5	Të mblidhen dhe të raportohen të dhëna të sakta mbi buxhetin e aprovuar dhe të zbatuar për ndihmën juridike, duke përfshirë zbatimin e një detajimi më specifik të linjave buxhetore në fjalë.
Rekomandim 7	Të kryhen hulumtime të mëtejshme për të vlerësuar burimet e nevojshme (numri i gjyqtarëve profesionistë) në gjykatat e ndryshme nën dritën e ngarkesës së çështjeve dhe për të optimizuar rindarjen e burimeve ndërmjet Gjykatave Themelore dhe Gjykatës së Apelit.
Rekomandim 10	Të kryhen hulumtime të mëtejshme për të vlerësuar nëse Kosova punëson një numër të mjaftueshëm prokurorësh për të trajtuar volumin e procedurave dhe nëse shpërndarja e prokurorëve në shkallët e ndryshme të gjykatës është e përshtatshme.
Rekomandim 18	Të vlerësohet nëse janë arritur qëllimet dhe objektivat e listuara në Strategjinë për Reduktimin e Lëndëve të Vjetra të 2013-ës dhe në Planin Strategjik Gjyqësor të KGJK të 2014-ës për të adresuar numrin e lëndëve të pazgjidhura, për të vlerësuar nëse janë të nevojshme reforma të mëtejshme për të ulur numrin e lëndëve të pazgjidhura, të përqendrohen në uljen si prioritet të numrit të lëndëve të vjetra në zbatimin e parimit FIFO ("hyn i pari, trajtohet i pari").
Rëndësi B	Rekomandime me rëndësi primare që mund të realizohen në periudhën afatmesme.
Rekomandim 9	Të aprovohen politika dhe të miratohen masa që synojnë rritjen e përfaqësimit të grave midis gjyqtarëve dhe kryetarëve të gjykatave.
Rekomandim 12	Të futen politika dhe të miratohen masa që synojnë rritjen e përfaqësimit të grave midis prokurorëve dhe kryeprokurorëve.
Rekomandim 14	Përmirësimi i mëtejshëm i metodologjisë për përpilimin e statistikave të besueshme, në përputhje me Udhëzimet e CEPEJ-it për Statistikat Gjyqësore (GO-JUST) dhe Udhëzimet e SATURN-it për menaxhimin e kohës gjyqësore dhe për të vazhduar mbledhjen e të dhënave të sakta, të cilat do të mundësojnë një diagnozë realiste të sistemit gjyqësor dhe formulimin e zgjidhjeve efektive dhe efikase për përmirësimin e efikasitetit të gjykatave dhe cilësisë së shërbimeve të ofruara të drejtësisë.

Rekomandim 16	Të kryhen hulumtime të mëtejshme dhe të shqyrtohen arsyet pse gjykatat e shkallës së parë në Kosovë përballen me probleme serioze të efikasitetit në sektorin administrativ dhe civil / ekonomik. Qëllimi i këtij hulumtimi duhet të jetë të kërkojë në veçanti, gjetjen e masave alternative të përmirësimit, sesa rritjen e burimeve që duhet të bëhet si mjet i fundit.
Rekomandim 17	Të kryhen hulumtime të mëtejshme dhe të shqyrtohen arsyet prapa vështirësive të efikasitetit me të cilat ballafaqohet Gjykata e Apelit e Kosovës në trajtimin e lëndëve civile dhe ekonomike në procedurë kontestimore.
Rëndësi C	Rekomandime me rëndësi dytësore që mund të realizohen në periudhën afatshkurtër dhe afatmesme.
Rekomandim 8	Të kryhen hulumtime të mëtejshme për të parë nëse shpenzimet e stafit jo-gjyqtar duhet të reduktohen dhe të përfshihen rekomandime se si të procedohet (shërbimet e jashtme) dhe të parashikohen mënyra për të rritur numrin e personelit që drejtpërdrejt ndihmon gjyqtarët (duke mbushur pozicionet vakante, duke rekrutuar përkohësisht të trajnuarit, etj).
Rekomandim 11	Të kryhen hulumtime të mëtejshme nëse duhet të zvogëlohen shpenzimet e stafit jo-prokurorial dhe të përfshihen rekomandime në lidhje me si të procedohet (shërbimet e jashtme) dhe të parashikohen mënyra për të rritur numrin e stafit që drejtpërdrejt ndihmon prokurorët (duke plotësuar pozicionet vakante, duke rekrutuar përkohësisht të trajnuarit, etj).

Ky dokument është përgaditur me përkrahjen nga fondet e Projektit të Përbashkët ndërmjet Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës. Mendimet e shprehura në këtë dokument nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht politikën zyrtare të Bashkimit Evropian ose Këshillit të Evropës.

SQI

Këshilli i Evropës është organizatë udhëheqëse në kontinentin për të drejtat e njeriut. Ajo përbëhet nga 47 shtete anëtare, 28 prej të cilave janë anëtare të Bashkimit Evropian. Të gjitha shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, një traktat i hartuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe sundimin e ligjit. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut mbikëqyr zbatimin e Konventës në shtetet anëtare.

www.coe.int

Shtetet Anëtare të Bashkimit Evropian kanë vendosur të lidhin së bashku njohuritë, burimet dhe fatet e tyre. Së bashku, ata kanë ndërtuar një zonë të stabilitetit, demokracisë dhe zhvillimit të qëndrueshëm, duke ruajtur diversitetin kulturor, tolerancën dhe liritë individuale. Bashkimi Evropian është i vendosur të ndajë arritjet dhe vlerat e tij me shtetet dhe popujt përtej kufijve të saj.

www.europa.eu

Horizontal Facility for Western Balkans and Turkey

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

Implemented
by the Council of Europe